Dorin Dobrincu

Libertate religioasă şi contestare în România lui Nicolae Ceauşescu: Comitetul Creştin Român pentru Apărarea Libertăţii Religioase şi de Conştiinţă (ALRC)

1. Problemele unei cercetări

Investigarea academică a istoriei contemporane a formelor religioase nu a fost posibilă în România înainte de 1989 din motive care credem că sunt evidente: controlul ideologic al partidului-stat, inexistenţa contactului cu mediile ştiinţifice externe, inaccesibilitatea surselor etc. Prăbuşirea totalitarismului a deschis calea şi pentru studiile de istorie a Bisericii/creştinismului, însă după mai bine de un deceniu rezultatele sunt modeste. Formarea specialiştilor necesită un timp îndelungat şi existenţa unui mediu propice pentru desfăşurarea unor cercetări ale căror rezultate ar putea stânjeni prejudecăţile încă intens cultivate. Nu este de neglijat nici situaţia surselor pentru subiecte de acest gen. S-a publicat o relativ abundentă literatură memorialistică, ziarele şi revistele epocii sunt libere în marile biblioteci, însă situaţia arhivelor constituie încă o (mare) problemă. Situaţia este valabilă pentru toate arhivele româneşti, evidenţiindu-se mai ales cele care deţin fonduri care privesc perioadele mai apropiate de noi. Puţine documente, mai ales cu informaţii de rang secund, au fost accesibile cercetătorilor[1].

În studiul de faţă utilizăm cu precădere surse memorialistice, analize contemporane perioadei avute în vedere, documente edite şi inedite, acestea din urmă provenind din arhive private, dar cu atât mai puţin valorificate până în prezent. Reproducerea în *Anexe* a câtorva dintre aceste documente inedite s-a făcut pe considerentul integrării lor (şi în acest mod) în circuitul ştiinţific.

Considerăm că abordarea subiectelor insuficient cunoscute reprezintă o prioritate pentru specialiştii istoriei recente. Cazul pe care îl avem în vedere necesită o încadrare mai largă, atât în contextul general al epocii, cât şi în cel specific religios, inclusiv cu ample precizări punctuale, motiv pentru care am optat pentru o abordare istorică de tip naraţiune-problemă. Toate acestea pot oferi o (mai bună) înţelegere a raporturilor dintre specificul denominaţional, libertatea religioasă şi contestare în România lui Nicolae Ceauşescu.

2. Privire asupra situaţiei politice şi religioase în prima parte a regimului comunist

După o perioadă de tranziţie, în care a simulat jocul democratic – însă cu grosolane accente false –, regimul comunist s-a instalat total la sfârşitul anului 1947 – începutul anului 1948. Partidele politice au fost fie desfiinţate, fie menţinute pentru o vreme cu rol decorativ, s-a produs aşa numita naţionalizare, în fapt o veritabilă confiscare a proprietăţilor, s-au reorganizat serviciile represive ale statului (întâi Securitatea, apoi Miliţia şi-au făcut simţite prezenţa), s-au emis legi ale învăţământului, intrat complet sub controlul statului şi politizat. De asemenea, o lege a cultelor religioase, emisă la 4 august 1948, permitea supremaţia statului – prin Ministerul Cultelor, transformat în 1957 în

[1] Pentru o încadrare punctuală a acestor probleme vezi Dorin Dobrincu, "Istoria Bisericii şi pericolul confesionalizării cercetării", în *Xenopoliana*,VII, nr. 3-4/1999, p. 131-131, 135.

Departamentul Cultelor – asupra vieţii religioase[2]. Regimul comunist a mimat libertatea religioasă, prin constituţiile sale succesive, deşi ducea programatic o politică ateistă. Competenţele confesiunilor din România au fost limitate strict la clădirile bisericilor, fiindu-le interzisă orice manifestare vizibilă. A fost un compromis acceptat mai uşor sau mai greu de către ierarhiile diferitelor culte[3].

3. Scurtă prezentare a creştinilor evanghelici din România

România nu a fost o ţară omogenă din punct de vedere etnic şi religios, aceasta fiind o realitate a trecutului, dincolo de imaginea pe care încearcă să o proiecteze unii asupra istoriei. Naţiunea şi religia au fost şi sunt noţiuni sensibile pentru mulţi români. Lăsând la o parte clişeele legate de raportul naţiune-confesiune majoritară – nu putem trece cu vederea comunităţile de catolici şi de protestanţi sau neoprotestanţi care s-au manifestat într-un fel sau altul în istoria românească.

Dacă protestanţii adepţi ai reformei magisteriale sunt o prezenţă permanentă din secolul al XVI-lea, deci de la Reformă, nu e mai puţin adevărat că mai târziu îşi vor face apariţia şi comunităţi de evanghelici, cunoscuţi mai ales sub numele de pocăiţi sau neoprotestanţi, cele din urmă denumiri fiind generalizatoare şi destul de inexacte[4]. Preferăm noţiunea de evanghelici[5], care presupune nu atât o precizare confesională (deşi

---

[2] Dennis Deletant, *Teroarea comunistă în România. Gheorghiu-Dej şi statul poliţienesc, 1948–1965*, Traducere de Lucian Leuştean, Cu o prefaţă a autorului pentru ediţia în limba română, Iaşi, Editura Polirom, 2001, p. 77. Vezi şi Trevor Beeson, *Discretion and Valour. Religious conditions in Russia and Eastern Europe*, Revised edition with a Foreword to the first edition by Sir John Lawrence, London, Collins, Fount Paperbacks, Philadelphia, Fortress Press, 1982 (prima ediţie a lucrării a apărut în 1974), p. 365; Earl A. Pope, „Protestantism in Romania", în Sabrina Petra Ramet, *Protestantism and Politics in Eastern Europe and Russia. The Communist and Postcommunist Eras*, Durham and London, Duke University Press, 1992, p. 165.

[3] O bună analiză a relaţiilor dintre stat şi confesiuni în România comunistă a realizat Paul Negruţ, *Biserica şi Statul. O interogaţie asupra modelului „simfoniei" bizantine*, Oradea, Editura Institutului Biblic „Emanuel", 2000, în special capitolul 4, „Crucea, secera şi ciocanul: o sinteză românească", p. 102-164. Vezi şi Olivier Gillet, *Religie şi naţionalism. Ideologia Bisericii Ortodoxe Române sub regimul comunist*, Traducere de Mariana Petrişor, Bucureşti, Editura Compania, 2001, *passim*. Mihai Şora, unul dintre puţinii filosofi români care s-au pronunţat asupra stării religioase sub comunism, amintea că „bisericile au fost deschise, dar, în acelaşi timp, au fost îngenuncheate. Pactul tacit între Stat şi ierarhia bisericească a fost: lasă-mă cu mâinile libere şi voi vă faceţi că plouă. Biserica s-a deplasat într-o zonă care privea strict sufletele oamenilor. Ea a fost tolerată pentru că nu a jenat în nici un chip modul de organizare impus de comunişti. Aşa s-a păstrat continuitatea Bisericii" (Mihai Şora, „Politicienii români încă nu s-au diferenţiat doctrinar, ci doar ca interese imediate", interviu de Constantin Cionchină, în *Monitorul*, nr. 81, 6 aprilie 2001, p. 8 A).

[4] Pentru o încercare de încadrare teologic-confesională şi de precizare terminologică, cu referire directă la spaţiul românesc, vezi Iosif Ţon, *Credinţa adevărată*, Wheaton, Illinois, USA, Societatea Misionară Română, 1988, p. 6–7, 81–82.

[5] Dintr-o largă bibliografie cu privire la evanghelici, în special la cei anglo-saxoni, şi care priveşte îndeosebi identitatea lor, dar cu chestiuni de interes general şi pentru cei din România, vezi *The Evangelicals. What They Believe, Who They Are, Where They Are Changing*, edited by David F. Wells and John D. Woodbridge, Nashville, New York, Abingdon Press, 1975, *passim*; *Evangelicalism. Comparative Studies of Popular Protestantism in North America, the British Isles, and Beyond, 1700-1990*, edited by Mark A. Noll, David W. Bebbington, George A. Rawlyk, New York, Oxford, Oxford University Press, 1994, *passim*; Mark A. Noll, *The Scandal of the Evangelical Mind*, Grand Rapids, Michigan, USA, William B. Eerdmans Publishing Company, Leicester, England, Inter-Varsity Press, 1994, p. 7–10. Datorăm mulţumiri domnului Dănuţ Mănăstireanu, care ne-a pus cu generozitate la dispoziţie aceste lucrări. De asemenea, vezi şi Daniel G. Reid (Coordinating Editor), Robert D. Linder, Bruce L. Shelley,

aceasta e prezentă şi foarte importantă), cât una teologică. Sunt şi se declară evanghelici baptiştii, creştinii după Evanghelie, penticostalii, o parte a Oastei Domnului şi alte câteva grupuri mai mici. Noţiunea de neoprotestanţi este mult mai vagă, permiţând includerea tuturor grupărilor derivate preponderent din protestantism, dar nu numai, chiar dacă între acestea nu există decât slabe legături de ordin teologic şi organizatoric sau poate nici atât[6]. Nici condiţiile istorice nu sunt comparabile pentru toate aceste grupări, având în vedere că multe nu au avut niciodată, până în 1990, statut legal în România. În textul de faţă utilizăm denumirea de neoprotestanţi doar atunci când e vorba şi despre grupări care nu aparţin strict eşichierului teologic evanghelic.

Supuşi persecuţiilor în perioada interbelică, trecuţi în ilegalitate prin Legea 927/30 decembrie 1942, ameninţaţi cu deportarea în masă în Transnistria în timpul celui de-al doilea război mondial (de altfel unii au şi ajuns acolo), evanghelicii s-au bucurat de o oarecare libertate doar câţiva ani, după sfârşitul marii conflagraţii. În acest timp, confesiunile evanghelice au trecut printr-un proces de reorganizare, mai întâi baptiştii, apoi creştinii după Evanghelie şi penticostalii obţinând statutul de cult[7].

4. Creştinii evanghelicii în anii ‘50–‘60

În anii ’50, evanghelicilor le fuseseră impuse numeroase restricţii, prin intermediul Departamentului Cultelor, care făcea rapoarte către Direcţia I a Securităţii. Spre exemplu, Uniunii Baptiste i-au fost impuse noi statute, care aveau să-i restrângă foarte mult activitatea. Întrucât bisericile locale erau autonome, deci puteau fi mai greu controlate,

---

Harry S. Stout (Consulting Editors); Craig A. Noll (Abridging Editor), *Concise Dictionary of Christianity in America*, Downers Grove, Illinois, InterVarsity Press, 1995, în special capitolele „Evangelicalism“ (p. 123–124) şi „New Evangelicalism“ (p. 239). Îi suntem recunoscători domnului Paul E. Michelson pentru această carte.

[6] Referindu-se la situaţia din România, Earl A. Pope observa ambiguitatea termenilor „neoprotestant(ă)“/„neoprotestanţi(e)“, prin includerea evanghelicilor, a bisericilor libere (*Free Churches*), a fundamentaliştilor şi a *sectanţilor* (Earl A. Pope, *op. cit*, p. 373, nota 10).

[7] Pentru istoria bisericilor evanghelice din România sunt puţine lucrări, cele existente având un caracter mai degrabă devoţional, cu note personale accentuate, chiar exagerate, efectuarea unor cercetări cu adevărat profesionale rămânând un deziderat. Totuşi, chiar şi aşa, aceste realizări cuprind informaţii utile cel puţin pentru fixarea faptelor: Alexa Popovici, *Istoria baptiştilor din România. Curs predat la seminarul teologic baptist din Bucureşti, România*, vol. I, *1856–1919*, vol. II, *1919–1944*, Chicago, Editura Bisericii Baptiste Române, s.a.; Ioan Bunaciu, *Istoria Răspândirii Credinţei Creştine Baptiste în România*, Bucureşti, Editura Uniunii Comunităţilor Creştine Baptiste, 1981; Ioan Bunaciu, Otniel Bunaciu, *Istoria răspândirii credinţei baptiste*, Bucureşti, Editura Universităţii, 1997, în special partea a II-a (realizată exclusiv de Ioan Bunaciu), „Bisericile creştine baptiste din România, după 1944. Oameni, Fapte, Întâmplări“, p. 87–241 (mulţumim autorilor pentru această lucrare); Iosif Ţon, "Persecuţia religioasă între anii 1920–1944", în *Libertatea religioasă. Contribuţia baptiştilor la dezvoltarea acestui concept*, Oradea, Editura Cartea Creştină, 1995, p. 101-119; Trandafir Sandru, *Biserica Penticostală în istoria creştinismului*, Bucureşti, Editura Bisericii lui Dumnezeu Apostolice Penticostale din România, 1992, p. 123–168 (mulţumim domnului Petru Zaharia pentru această carte); Valeriu Andreiescu, *Curs de istorie a Bisericii Penticostale din România*, manuscris, s.a (c. 1999) (mulţumim domnului Nicu Geantă pentru oferirea acestui text); Marin Ionescu, Gheorghe Oprea-Teodorescu, *Istoricul Adunărilor Creştine după Evanghelie din România (Perioada 1899–1945)*, manuscris, s.a. (c. 1994) (mulţumim domnului Pavel Romaniuc pentru punerea la dispoziţie a acestui manuscris); Eliezer Măceşaru, *Adunările Creştine după Evanghelie în istoria creştinismului la români (1899–1943)*, lucrare de licenţă, Institutul Biblic Român, Facultatea de Teologie Pastoral-Didactică, Bucureşti, 1997 (datorăm mulţumiri pentru acest manuscris domnului Nicu Geantă). Probabil cea mai bună privire sintetică asupra ansamblului protestant românesc, inclusiv evanghelic, a fost realizată de universitarul american Earl A. Pope, „Protestantism in Romania“, în *loc cit.*, p. 157–208, notele la p. 372–383.

regimul a iniţiat un plan care să ducă în cele din urmă la centralizarea şi controlarea Uniunii. În mare, planul urmărea: acceptarea imediată în teritoriu a dispoziţiilor Uniunii; salarizarea pastorilor de la centru (logica era simplă: cine plăteşte îşi impune punctul de vedere); manipularea alegerilor în toate organele de conducere ale Uniunii; restrângerea şi controlul programelor în biserici; supravegherea deplasării pastorilor, mergându-se până la interzicerea de a predica în alte biserici decât în cele în care erau titulari; controlul activităţilor specifice cu tineretul şi cu femeile; verificarea alegerilor de diaconi. Este interesant de semnalat că, deocamdată, nu s-au descoperit dispoziţii scrise în legătură cu aplicarea acestui plan. Probabil că, la fel ca în cazul atâtor acţiuni, inclusiv la vârful conducerii comuniste, se va fi evitat emiterea unor dispoziţii scrise, tocmai pentru a nu lăsa urme. Însă consecinţele aplicării planului de mai sus au fost resimţite la scurtă vreme. De exemplu, dacă în 1959 existau 540 de pastori baptişti, în 1964 mai erau înregistraţi doar 140. Celor 400 care nu mai erau în evidenţă le fuseseră retrase legitimaţiile, altfel spus, fuseseră daţi afară. Şi aceasta în doar cinci ani[8]. Mai mult, prin aşa-numita „arondare“, un mare număr de biserici au fost desfiinţate[9]. De asemenea, prin decizia autorităţilor, Seminarul Baptist din Bucureşti fusese închis între 1969–1970, iar după cea din urmă dată, deşi redeschis, statul impusese o cotă de 12 studenţi pe care avea să o majoreze la 20 de seminarişti pe an. În anii ’80 această cifră avea să scadă din nou, ajungând la 10 şi apoi la 4-5 studenţi anual[10]. Măsuri restrictive asemănătoare au fost luate şi împotriva celorlalte confesiuni evanghelice[11].

5. Acţiunile anticomuniste ale noii generaţii de creştini evanghelici

După cum aveau să amintească unii dintre foştii fruntaşi comunişti, „nicăieri nu era mai puţină libertate ca în România lui Ceauşescu, după ce el reuşise să-şi consolideze puterea“[12]. În anii ‘70, ca urmare a minirevoluţiei culturale introduse de regim, propaganda ateistă s-a reluat cu virulenţă, în acelaşi timp cultul personalităţii crescând în intensitate, pentru ca în anii ’80 să atingă apogeul[13]. Evanghelicii au refuzat să participe la cultul personalităţii în România anilor ‘70-‘80, motivele constând în evidenta incompatibilitate între a fi creştin şi a fi adulator, chiar prefăcut, al lui Nicolae Ceauşescu.

---

[8] Detalii asupra acestui veritabil asalt asupra baptiştilor, în Dorin Dobrincu, "Rezistenţa la represiunea comunistă", în *Cronica*, nr. 9/septembrie 2000, p. 4; nr. 10/octombrie 2000, p. 4, un eseu pe marginea cărţii lui Iosif Ţon, *Confruntări*, Oradea, Editura Cartea Creştină, 1999 (pentru planul autorităţilor, vezi p. 159–162); Iosif Ţon, „Baptists in Romania“, în *Religions in Communist Lands*, vol. I, nr. VI, November-December 1973, p. 19–22; Alan Scarfe, „A Call for Truth: An Appraisal of Romanian Baptist Church - State Relationships“, în *Journal of Church and State*, Autumn 1979, p. 433 (mulţumim domnului Dănuţ Mănăstireanu pentru aceste texte); Trevor Beeson, *op. cit.*, p. 368. O perspectivă parţial diferită la Ioan Bunaciu, Otniel Bunaciu, *op. cit.*, în special p. 94–136.

[9] Iosif Ţon, „Baptists in Romania“, în *loc. cit.,* p. 20; Ioan Bunaciu, Otniel Bunaciu, *op. cit.*, p. 113–114.

[10] Ioan Bunaciu, Otniel Bunaciu, *op. cit.*, p. 231. Pentru informaţii în parte deosebite, vezi şi Trevor Beeson, *op. cit.*, p. 357.

[11] Trandafir Sandru, *op. cit.*, p. 147-156; Valeriu Andreiescu, *op. cit.*, p. 25–36.

[12] Lavinia Betea, *Maurer şi lumea de ieri. Mărturii despre stalinizarea României*, Arad, Editura Ioan Slavici, 1995, p. 154 (interviu cu Ion Gheorghe Maurer).

[13] Pentru încadrarea generală, vezi interesantul text al lui Klaus Heitmann, „Cultul personalităţii: Nicolae Ceauşescu“, în *22*, nr. 6, 6–12 februarie 2001, p. 10–11. Doi bursieri americani, aflaţi în România la începutul deceniului opt, notau că în 1971 s-a lansat cultul personalităţii lui Ceauşescu, „care urma să se dezvolte paranoic", fiind “sprijinit de jurnalişti – şi presă, în general – şi garantat de noua lege a presei care codifica controlul asupra presei de către partid şi, deci, de către Ceauşescu“ (Paul şi Jean T. Michelson, „Amintiri despre «mini-revoluţia» din România. 1971–1973“, în *Analele Sighet*, 9, 2001, p. 870–871).

În România acelor ani, oricine nu era de acord cu liderul suprem era etichetat ca duşman al partidului şi al ţării[14]. Acesta era contextul ideologico-politic în care aveau să se desfăşoare acţiunile de protest ale unor grupuri de intelectuali, muncitori, protestatari etnici şi religioşi în anii '70[15].

La începutul deceniului opt al secolului XX, aveau să se producă schimbări semnificative în mediile evanghelice româneşti, mai ales între baptişti. În cadrul Uniunii Baptiste au apărut tensiuni. Una dintre cauze era legată de necesitatea bisericii de a avea noi clădiri de cult ori lărgirea celor existente, pentru a face faţă noii creşteri a numărului de membri. Construirea de noi biserici era strict controlată de stat, iar autorizaţiile nu veneau întotdeauna. În multe locuri, credincioşii au trecut la construirea de biserici fără permisiunea necesară, rezultând tensiuni cu autorităţile. Entuziasmul baptiştilor i-a determinat să se angajeze în acţiuni evanghelistice în afara lăcaşurilor de cult, ceea ce a atras intervenţia poliţiei, uneori în mod violent. În unele comunităţi, cu membri având idei si strânse legături între ei, au apărut întrebări cu privire la relaţiile dintre Uniunea Baptistă şi Stat, în special Departamentul Cultelor[16]. În perioada de după 1973 până la căderea comunismului, în 1989, dar în mod special cea cuprinsă între 1973-1979/1980, Cultul Baptist a cunoscut o criză majoră, provocată de relaţia dintre biserică şi stat şi cea dintre generaţii/grupuri. Erau cauze interdependente.

Iosif Ţon, unul dintre tinerii pastori baptişti, care între 1969-1972 studiase teologia la Oxford, avea să aibă o influenţă deosebită asupra coreligionarilor săi, în special asupra pastorilor tineri. Între primele acţiuni întreprinse pentru recâştigarea drepturilor pierdute, Ţon a scris, în vara anului 1973, o lucrare intitulată *Doctrina Baptistă despre Biserică*. Câteva exemplare au fost expediate în Anglia, unde de altfel avea să se şi tipărească în broşură ultima parte, sub titlul *Cine îşi va pierde viaţa* (întâi în limba engleză, apoi şi în română), cum a şi rămas cunoscută, cu referire la situaţia existentă în bisericile baptiste din România, inclusiv toate imixtiunile statului în activităţile de cult[17]. La iniţiativa lui Vasile Taloş lucrarea a fost rezumată în forma unei scrisori. Prin implicarea „grupului de prieteni", format din Vasile Brânzei, Iosif Serac şi Pascu Geabou, 50 de pastori au semnat epistola. Depusă la registratura conducătorului de atunci al ţării, Nicolae Ceauşescu, aceasta a fost o veritabilă "bombă"; pentru prima oară un grup atât de mare de pastori expunea direct persecuţiile la care erau supuse bisericile baptiste[18].

---

[14] Iulian Stănescu, „Gheorghe Apostol se confesează", interviu, în *Dosarele istoriei*, nr. 3/2002, p. 53.

[15] Emil Freund, „Nascent dissent in Romania", în Jane Leftwich Curry (ed.), *Dissent in Eastern Europe*, New York, Praeger, 1983, p. 60–68; Vlad Georgescu, „Romanian dissent: its idea", în Jane Leftwich Curry (ed.), *op. cit.*, p. 182–194. Recent, şi în parte cu temei, s-a emis şi ipoteza că prin disidenţa unor intelectuali nu s-a dorit răsturnarea regimului – afirmarea acestei idei era clasificată în domeniul utopiei – ci crearea de spaţii alternative, schimbarea în societate urmând a se produce pe termen lung (vezi, spre exemplu, Cristina Petrescu, „Disidenţa intelectuală – câteva consideraţii după zece ani", în *Sfera Politicii*, nr. 77/2000, p. 16).

[16] Trevor Beeson, *op. cit.*, p. 372–373; Alan Scarfe, „Romanian Baptists and the State", în *Religion in Communist Lands*, vol. 4, nr. 2, Summer 1976, p. 15. Trebuie precizat că Alan Scarfe a stat în România în anii '70, făcând cercetări în instituţii academice, dar fiind deosebit de atent la situaţia creştinilor, indiferent de confesiune, din România comunistă. Rezultatele investigaţiilor sale au fost publicate preponderent în *Religion in Communist Lands*, trimestrial editat de Keston College, constituind o sursă fundamentală pentru informarea opiniei publice şi a lumii academice occidentale despre situaţia religioasă din România.

[17] Iosif Ţon, *Confruntări*, p. 11–77. O formă prescurtată a fost publicată de Iosif Ţon, sub titlul „Baptists in Romania", în *loc. cit*.

[18] Iosif Ţon, *Confruntări*, p. 22; Trevor Beeson, *op. cit.*, p. 372–373; Alan Scarfe, „Romanian Baptists and the State...", p. 15–18; Idem, „A Call for Truth…", p. 435–438.

Între timp, Keston College (o organizaţie engleză care monitoriza situaţia religioasă din ţările comuniste) a tradus în engleză ultima parte a lucrării menţionate, la fel ca şi scrisoarea celor 50 de pastori, expediindu-le la Washington. În condiţiile în care chiar atunci se făceau pregătiri pentru Conferinţa Europeană de la Helsinki, iar în capitala americană se purtau discuţii pentru acordarea clauzei naţiunii celei mai favorizate, conducerea de la Bucureşti a trebuit să ia în calcul plângerile protestatarilor. După câteva luni (decembrie 1973–martie 1974) de discuţii între autorităţi, pe de o parte, şi protestatari, plus conducerea Uniunii Baptiste, pe de alta, restricţiile au fost ridicate. Beneficiare ale acestei situaţii au fost şi celelalte confesiuni evanghelice cu statut legal[19].

În anul următor, 1974, Iosif Ţon a redactat un alt text, *Locul creştinului în socialism*. Expediat în Anglia, a fost tipărit apoi sub numele de *Manifestul creştin*. Un exemplar a fost trimis lui Nicolae Ceauşescu. Reacţia din partea autorităţilor a fost tipică: percheziţie la domiciliu, confiscarea întregii biblioteci, a notiţelor personale şi a corespondenţei. Acuzat de „propagandă care pune în pericol securitatea statului“, Ţon a fost timp de şase luni în arest la domiciliu; i s-a propus colaborarea cu Securitatea, dar a rezistat presiunilor şi a declinat oferta. Între timp, în lumea liberă s-au iniţiat numeroase acţiuni de protest în favoarea lui, inclusiv telegrame expediate direct către şeful statului român. Rezistenţa sa, sprijinul tacit al coreligionarilor din ţară şi intervenţiile externe au determinat autorităţile să înceteze ancheta şi, implicit, arestul la domiciliu[20].

Amintim că în anii ’70 a început să se manifeste o nouă doctrină pe scena internaţională: drepturile omului. S-au constituit organizaţii internaţionale influente care monitorizau situaţia din toată lumea, în mod special din ţările cu regimuri dictatoriale şi totalitare. De asemenea, guvernele acordau atenţie noii problematici. Foarte important a fost interesul crescând al autorităţilor de la Washington, dar şi al opiniei publice americane, pentru care aceste chestiuni au devenit curând un element central în relaţiile bilaterale. În special în timpul preşedintelui Jimmy Carter drepturile omului au ajuns în centrul atenţiei.[21]. O asemenea situaţie avea să fie sesizată şi utilizată de protestatarii din România. Pentru evanghelici, era o încurajare faptul că noul preşedinte de la Casa Albă era cunoscut ca baptist practicant[22] şi sensibil la libertatea religioasă. În plus, audierile din Congresul Statelor Unite ale Americii în legătură cu acordarea clauzei naţiunii celei

[19] Iosif Ţon, *op. cit*, p. 22–24; Alan Scarfe, „A Call for Truth…“, p. 433.
[20] Iosif Ţon, *op. cit*, p. 81-119.
[21] Joseph F. Harrington, Bruce Y. Courtney, *Relaţii româno-americane. 1940–1990*, Traducere de Mihaela Sadovschi, Prefaţă de V. Fl. Dobrinescu şi Kurt W. Treptow, Iaşi, Editura Institutul European, 2002, în special capitolul XIV, „Drepturile omului şi relaţiile româno-americane, 1977–1979“, p. 388–417. Noua realitate era sesizată şi de ambasadorul român la Washington, între 1976–1978, Nicolae M. Nicolae (vezi Nicolae M. Nicolae, *O lume aşa cum am cunoscut-o. Amintirile unui fost ambasador al României*, Bucureşti, Editura Pro Domo, 2000, p. 80, 125).
[22] Potrivit lui Nicolae M. Nicolae, Carter era un „om profund religios şi moral“ (Nicolae M. Nicolae, *op. cit.*, p. 77), „un baptist profund religios“ (*Ibidem*, p. 83), în general perceput în SUA ca „prea cinstit şi mult prea religios“ (*Ibidem*, p. 85). Exceptând limbajul repetitiv, trebuie reţinut că ambasadorului român nu i-a scăpat orientarea religioasă a noului titular de la Casa Albă. Şi Nicolae Ceauşescu remarca religiozitatea lui Carter, dar pentru liderul român aceasta nu putea fi decât o slăbiciune (Ion Mihai Pacepa, *Orizonturi roşii. Amintirile unui general de securitate*, În româneşte de Horia Gănescu şi Aurel Ştefănescu, Bucureşti, Editura Venus, 1992, subcapitolele „Dispreţ faţă de Jimmy Carter“, p. 174–181, şi „Dezinformare «baptistă» pentru Carter“, p. 254–256).

mai favorizate pentru România constituiau o tribună pentru apărătorii drepturilor omului, o modalitate pentru aceştia de a exercita presiuni asupra Bucureştilor[23].

Întrucât autorităţile române nu puteau accepta ceea ce recunoscuseră bisericilor evanghelice, au schimbat registrul, luând măsuri restrictive împotriva credincioşilor. Noua schimbare de direcţie a devenit vizibilă în 1976. Manifestarea a îmbrăcat trei forme: prima a fost cea a retrogradărilor din funcţie şi a concedierilor; a doua a constat în amenzi pentru adunarea în locuinţe particulare pentru rugăciune, comuniune şi studiu biblic; a treia şi cea mai gravă formă a fost îndreptată împotriva elevilor şi studenţilor evanghelici, constând în presiuni pentru obţinerea angajamentului că nu vor mai frecventa bisericile[24]. Diferendele între liderii Uniunii Baptiste şi contestatari s-au menţinut, fiind implicaţi tot mai mulţi oameni. Iosif Ţon a fost concediat în 1976 de la Seminarul Baptist, la presiunea Departamentului Cultelor, ceea ce a declanşat o grevă a studenţilor. Greva s-a soldat cu exmatricularea a doi studenţi: Dimitrie Ianculovici şi Ionel Prejban[25], care prin aceasta aveau să intre în atenţia Securităţii.

În Congresul Uniunii Baptiste, desfăşurat între 4–6 februarie 1977, după amânări îndelungate, s-au auzit voci critice faţă de raporturile dintre cult şi stat, îndeosebi Departamentul Cultelor. Numărul mare al incidentelor dintre credincioşi şi autorităţi a determinat noul Consiliu al Uniunii Baptiste să ceară statului să-şi redefinească atitudinea faţă de baptişti. Însă relaţia cu Departamentul Cultelor era în continuare dificilă[26].

În urma unor discuţii, Iosif Ţon, Pavel Nicolescu (pastori) şi Aurelian Popescu (inginer) au decis alcătuirea unei lucrări în care să arate că persecuţiile contraveneau tratatelor internaţionale semnate de România. Rod al colaborării celor trei şi fundamentat pe textele tratatelor internaţionale şi, mai ales, pe numeroase date referitoare la cazuri de persecuţie, adunate din toată ţara, studiul a fost intitulat *Cultele neoprotestante şi drepturile omului în România*. În acelaşi timp, a fost realizat un alt material, sugestiv denumit *Chemarea la adevăr*, care se dorea o introducere la precedentul. Se preciza că „este vorba de o persecuţie sistematică, dar mascată, a credincioşilor, cruntă şi totuşi dificil de sesizat din afară, extrem de dureroasă pentru cei ce o îndură şi totuşi greu de înţeles pentru observatorul extern“. Se subliniau măsurile administrative luate împotriva credincioşilor evanghelici, excluderea lor din funcţii de conducere la care erau îndreptăţiţi ca urmare a studiilor şi competenţei; persecutarea copiilor evangheliciilor în şcoli (mai ales în licee şi universităţi); împiedicarea exercitării libere a cultului; hărţuirea şi insultarea pastorilor; interzicerea adunării în familii; presiuni pentru transformarea unor credincioşi în informatori. Semnată de şase pastori şi laici evanghelici: pastorii Iosif Ţon şi Pavel Nicolescu, învăţătorul Radu Dumitrescu, inginerul Aurelian Popescu (baptişti), predicatorul Constantin Caraman (penticostal) şi dr. Silviu Cioată (creştin după Evanghelie)[27], lucrarea a fost, ca şi cele anterioare, expediată ambasadelor SUA şi Marii Britanii, unor persoane şi organizaţii („reacţionare“, cum se specifica într-un document al Securităţii) din Occident. Conştienţi că o publicitate puternică va mări şansele de reuşită,

[23] Joseph F. Harrington, Bruce Y. Courtney, *op. cit., passim*.
[24] Iosif Ţon, *op. cit*, p. 24.
[25] Ioan Bunaciu, Otniel Bunaciu, *op. cit.*, p. 150. Vezi şi Trevor Beeson, *op. cit.*, p. 374.
[26] Alan Scarfe, „Romanian Baptists Congress“, în *Religion in Communist Lands*, vol. 5, nr. 2, Summer 1977, p. 94–98 (mulţumim domnului Dănuţ Mănăstireanu pentru acest articol); Trevor Beeson, *op. cit.*, p. 375.
[27] Iosif Ţon, *op. cit*, p. 125-133; Sergiu Grossu, *Calvarul României Creştine*, s.l., Editura "Convorbiri literare"-ABC Dava, 1992, p. 128-133.

semnatarii au trimis materialul şi la postul de radio „Europa liberă“[28]. Difuzat pe 3 aprilie 1977 la postul de radio menţionat, cu o audienţă deosebită, textul demonstra că România, deşi semnatară a recentului (1 august 1975, Helsinki) *Act final* al Conferinţei pentru Securitate şi Cooperare în Europa, nu-şi respecta obligaţiile internaţionale, persecutându-şi proprii cetăţeni[29]. Documentul avea să devină parte a dosarului privind România al Comisiei Helsinki, reunită la Belgrad în 1978[30].

Cum era de aşteptat, a urmat represiunea Securităţii. A doua zi după difuzarea lucrării, toţi semnatarii au fost arestaţi. Merită amintit că tot la începutul lunii aprilie 1977 au fost reţinuţi şi disidenţii Paul Goma şi Vlad Georgescu, ceea ce demonstrează că regimului îi era teamă de contestare, mai ales de cea mediatizată. Într-o notă a Ministerului de Interne, din 5 aprilie 1977, erau descrise măsurile luate pentru combaterea acţiunilor „reacţionare“, adică anticomuniste, din ţară şi străinătate. Erau menţionaţi în nota respectivă atât celebrii disidenţi amintiţi mai sus, cât şi protestatarii evanghelici[31]. Opoziţia făţişă a dat mereu bătăi de cap regimurilor comuniste, reacţia fiind, mai totdeauna, deosebit de dură. S-a dovedit şi cu ocazia arestării celor şase semnatari ai textului menţionat anterior. Aceştia au fost anchetaţi şi bătuţi timp de şase săptămâni. Au fost acuzaţi de trădare şi de conspiraţie, având în vedere că erau un grup. Pentru trădare condamnarea era de 25 de ani, în timp ce pentru conspiraţie se dădea pedeapsa capitală. În cele din urmă, probabil pentru a evita complicaţii interne, dar mai cu seamă internaţionale, autorităţile i-au pus în libertate pe cei şase. De asemenea, persecuţiile împotriva credincioşilor evanghelici, îndeosebi împotriva copiilor acestora, au încetat[32]. Însă în toamna aceluiaşi an, semnatarii au fost rearestaţi şi ameninţaţi că vor fi acuzaţi de homosexualitate şi că vor fi internaţi în clinici de psihiatrie. Au fost demişi din posturi şi li s-a interzis dreptul de a predica. În străinătate au continuat acţiunile de susţinere. Pe marginea acestor cazuri, Bernard Levin avea să publice în influentul cotidian londonez *The Times* două articole, pe 16 şi 18 iunie 1978. Aceasta coincidea cu vizita de stat a lui Ceauşescu în Marea Britanie[33].

Un act al Ministerului de Interne, din 28 septembrie 1977, cu menţiunea „Strict secret“, despre nemulţumirile din interiorul cultelor neoprotestante faţă de nesoluţionarea unora dintre cererile lor, făcea referire la mai multe cazuri de acţiune petiţionară (chiar colectivă) pe lângă autorităţi. Era vorba de cereri pentru construirea de biserici sau cumpărarea unor clădiri pentru serviciile religioase ori pentru repararea celor afectate de inundaţii sau de cutremurul din martie acelaşi an. Erau date ca exemple cazurile de la Mediaş, Beiuş, Reşiţa, Uricani (jud. Hunedoara). În acel moment se aflau depuse la

---

[28] *Cartea Albă a Securităţii*, vol. IV, *Perioada 1968–1978*, Bucureşti, 1995, p. 399 (document din Arhivele Serviciului Român de Informaţii, fond "D", dos. 11.190, vol. 17, f. 124–126). Îi mulţumim domnului Marius Oprea pentru punerea la dispoziţie a acestei lucrări; *Cartea Albă a Securităţii. Istorii literare şi artistice (1969–1989)*, Bucureşti, 1996, p. 100 (document din Arhivele Serviciului Român de Informaţii, fond "Y", dos. 65.596, vol. 2, f. 35–36).

[29] Iosif Ţon, *op. cit*, p. 126.

[30] Alan Scarfe, „Dismantling a Human Rights Movement: A Romanian Solution“, în *Religion in Communist Lands*, vol. 7, nr. 8, Autumn 1979, p. 167. Mulţumim domnilor Dănuţ Mănăstireanu şi Silviu Rogobete pentru acest articol. Vezi şi Joseph F. Harrington, Bruce Y. Courtney, *op. cit.*, p. 394.

[31] *Cartea Albă a Securităţii*, vol. IV, p. 398-399; *Cartea Albă a Securităţii. Istorii literare…* p. 100; Dorin Dobrincu, *op. cit.*, în *loc. cit.*, p. 4.

[32] Iosif Ţon, *op. cit*, p. 127.

[33] Dennis Deletant, *Ceauşescu şi Securitatea. Constrângere şi disidenţă în România anilor 1965-1989*, Traducere din engleză de Georgeta Ciocâltea, Bucureşti, Editura Humanitas, 1998, p. 219.

Departamentul Cultelor aproximativ 50 de cereri ale confesiunilor neoprotestante în legătură cu cumpărarea de imobile, construirea sau redeschiderea unor lăcaşuri de cult. De asemenea, în acelaşi document se amintea că în Vest se iniţiaseră mai multe acţiuni de protest pentru susţinerea cauzei evanghelicilor români. Era vorba de articole în *Christianinty Today* din Statele Unite ale Americii şi de emisiuni la postul de radio „Europa Liberă". Centrul pentru studierea religiei şi comunismului din Anglia (Keston College) intenţiona publicarea unei *Cărţi Albe* privind lipsirea neoprotestanţilor din România de drepturi şi libertăţi, lucrare care urma să fie prezentată membrilor Comitetului Central al Consiliului Ecumenic al Bisericilor, la Geneva. Organizaţia *Europa Mission* din Danemarca avea în vedere o acţiune de protest faţă de sistarea lucrărilor de construcţie la biserica penticostală din strada Sebastian, Bucureşti. În finalul notei se amintea că „*organele Ministerului de Interne au întreprins măsuri de influenţare şi de temperare a stărilor de spirit necorespunzătoare în rândul credincioşilor neoprotestanţi şi acţionează în continuare pentru cunoaşterea şi prevenirea eventualelor activităţi de natură a prejudicia interese ale statului român*" (subl. D.D.)[34].

În decembrie 1977, Direcţia Cercetări Penale a Ministerului de Interne menţiona, într-o notă privind sarcinile profesionale rezolvate în cadrul direcţiei în cursul anului 1977, situaţia lui Iosif Ţon, Aurelian Popescu, Pavel Niculescu, Constantin Caraman, Silviu Cioată şi Radu Dumitrescu. Aceştia fuseseră „*cercetaţi pentru trădare şi propagandă împotriva orânduirii socialiste* (cei în cauză sunt conducători sectanţi). Au întreţinut legături cu organizaţii străine, care desfăşoară acţiuni ostile statului nostru, cărora le-au transmis materiale în conţinutul cărora *au defăimat politica partidului şi statului nostru*. Aceste materiale au fost difuzate de postul de radio *Europa Liberă*. *În prezent, împreună cu Direcţia I, se desfăşoară acţiuni de compromitere şi izolare a acestora*" (subl. D.D.)[35]. Era în practica serviciilor represive româneşti să reducă la tăcere – prin şantaj, compromitere, teroare – pe toţi opozanţii regimului. Anturajul celor avuţi în vedere era înţesat cu informatori, frecvent se făceau razii, se iniţiau acţiuni de izolare şi de discreditare socială[36].

Deşi Iosif Ţon a fost cel mai vocal dintre evanghelicii români opozanţi ai comunismului, el nu a fost niciodată singurul, acţiunea lui fiind susţinută de numeroşi coreligionari. Însă, la scurt timp, alţi contestatari aveau să emită un discurs mai radical.

6. Constituirea Comitetului Creştin Român pentru Apărarea Libertăţii Religioase şi de Conştiinţă (ALRC)

Un grup de 9 baptişti – Pavel Nicolescu, Nicolae Traian Bogdan, Emerich Iuhasz, Ioan Brisc, Petru Cocârţeu, Ioan Moldovan, Nicolae Rădoi, Ludovic Osvath şi Dimitrie Ianculovici – s-au organizat într-o mişcare de protest, care în aprilie a luat denumirea de **Comitetul Creştin Român pentru Apărarea Libertăţii Religioase şi de Conştiinţă (**în general desemnat prin acronimul **ALRC)**. Concomitent, s-a solicitat aderarea la

[34] *Cartea Albă a Securităţii*, vol. IV, p. 431-432 (document din Arhivele Serviciului Român de Informaţii, fond "D", dos. 11.190, vol. 17, f. 71).

[35] *Ibidem*, p. 439-440 (document din Arhivele Serviciului Român de Informaţii, fond "D", dos. 9.630, vol. 1, f. 12-124).

[36] Pentru unele detalii asupra tehnicilor Securităţii, vezi H.-R. Patapievici, „Lucrarea Securităţii", în *22*, (I) nr. 9/27 februarie–5 martie 2001, p. 5; (II) nr. 10/6–12 martie 2001, p. 5; (III) nr. 11/13–19 martie 2001, p. 7; Marius Oprea, „Modalitatea de racolare a informatorilor", în *Istoria recentă în Europa. Obiecte de studiu, surse, metode*, Bucureşti, Colegiul Noua Europă, 2002, p. 198-204.

organizaţia elveţiană **Christian Solidarity International** (cu sediul la Zürich)[37]. Autorităţile superioare de stat şi conducerea Uniunii Baptiste au fost informate despre crearea organizaţiei, expediindu-li-se o *Declaraţie* şi un apel intitulat *Încetaţi prigoana*. În declaraţie erau invocate *Constituţia* şi tratatele internaţionale semnate de România (*Declaraţia Universală a Drepturilor Omului*, *Pactul Internaţional cu privire la drepturile civile şi politice*, *Actul final de la Helsinki pentru Securitate şi Cooperare în Europa*). Scopul declarat al Comitetului era cuprins în şase puncte: „afirmarea valorilor morale şi spirituale ale religiei creştine; apărarea libertăţii religioase şi de conştiinţă; apărarea şi ajutorarea tuturor celor persecutaţi din cauza convingerilor religioase; promovarea legăturilor interconfesionale între creştinii din România şi cu cei din străinătate; informarea opiniei publice din România şi străinătate asupra persecuţiei religioase din România; analizarea fenomenului religios în contextul societăţii socialiste“. Declaraţia era semnată de cei nouă membri fondatori ai ALRC[38]. În apelul către conducătorii PCR şi ai guvernului român, ai Departamentului Cultelor, ai reprezentanţilor Justiţiei, ai Securităţii şi ai liderilor Cultului Baptist, se cerea încetarea persecuţiilor religioase în România. Concetăţenii semnatarilor apelului erau îndemnaţi la solidaritate: „să ne unim vocea împotriva discriminărilor şi a nedreptăţilor, împotriva încălcărilor de orice fel a drepturilor fundamentale ale omului“[39]. La scurt timp, mai exact pe 5 iulie 1978, ALRC-ul a adresat Consiliului de Stat, Ministerului Justiţiei, Departamentului Cultelor şi Uniunii Baptiste un *Program de Revendicări*, semnat de 27 de membri[40]. Deşi iniţiată de evanghelici, organizaţia a ajuns să aibă un caracter interconfesional[41]. Solidaritatea cu ALRC-ul şi-au manifestat-o şi Iosif Ţon şi Aurelian Popescu, dar ei nu au aderat la acest organism, exprimându-şi opţiunea pentru implicarea în activităţi evanghelistice[42]. Ulterior, atitudinea şi unele acţiuni ale lui Iosif Ţon, încă neclarificate, aveau să stârnească neîncrederea membrilor ALRC în persoana sa, bănuindu-l de trecere

---

[37] Petru Cocârţeu, *Viziunea unei naţiuni*, s.l., Editura Macarie, 1998, p. 99–100 (mulţumim domnului Gheorghe I. Florescu pentru această carte). Document de înştiinţare privind constituirea ALRC, fără dată (aproximativ mai-iunie 1978), 1 p. dactilografiată (în posesia autorului; mulţumim domnului Dănuţ Mănăstireanu pentru această sursă). Vezi şi Anexa nr. 1 de la finele acestui studiu; Sergiu Grossu, *op. cit.*, p. 134; Dennis Deletant, *op. cit.*, p. 219.

[38] Documentul *Declaraţie* a ALRC, fără dată (aproximativ aprilie 1978), 2 p. dactilografiate (în posesia autorului; mulţumim domnului Dănuţ Mănăstireanu pentru această sursă). Vezi şi Anexa nr. 1 de la finele acestui studiu.

[39] Documentul *Încetaţi prigoana,* emis de ALRC, fără dată (aproximativ aprilie 1978), 3 p. dactilografiate (în posesia autorului; mulţumim domnului Dănuţ Mănăstireanu pentru această sursă). Vezi şi Anexa nr. 1 de la finele acestui studiu.

[40] Documentul „Program de Revendicări elaborat de Comitetul pentru «Apărarea Libertăţii Religioase şi de Conştiinţă» (ALRC)“, Bucureşti, 5 iulie 1978, 7 p. dactilografiate (în posesia autorului; mulţumim domnului Dănuţ Mănăstireanu pentru această sursă). Vezi şi Anexa nr. 1 de la finele acestui studiu. *Programul* a fost publicat în traducere engleză de Alan Scarfe, în „Appendix“ la „Dismantling a Human Rights Movement: A Romanian Solution“, în *Religion in Communist Lands*, vol. 7, nr. 8, Autumn 1979, p. 167-168, iar în formă rezumată de Sergiu Grossu, *op. cit.*, p. 135–137.

[41] Petru Cocârţeu, *op. cit.*, p. 99–100.

[42] Documentul „Poziţia noastră faţă de Comitetul pentru «Apărarea Libertăţii Religioase şi de Conştiinţă»“, Bucureşti, 1 iulie 1978, 2 p. dactilografiate (în posesia autorului; mulţumim domnului Dănuţ Mănăstireanu pentru această sursă).

de partea conducerii Uniunii Baptiste şi chiar de implicare în acţiunile de „calmare“ a protestatarilor, care deveniseră mai intransigenţi decât fusese el cu puţin timp înainte[43].

Acţiunea protestatarilor religioşi a fost catalogată de conducătorii cultelor, inclusiv de cei ai Uniunii Baptiste, ca activitate politică. Răspunsul celor direct vizaţi a fost că şi liderii cultelor erau implicaţi în politică, dar în beneficiul partidului comunist, pe când membrii ALRC-ului făceau „politică împotriva regimului comunist, apărând drepturile Bisericii“, ale creştinilor persecutaţi, indiferent de confesiune[44].

Se nasc întrebări legitime: Ce sperau membrii ALRC să realizeze prin revendicările, prin acţiunile lor? Care era finalitatea demersurilor lor? După căderea comunismului, Pavel Nicolescu avea să declare că „era un vis în a cărui împlinire nu mai speram, o realitate pe care nu o vedeam“[45]. O explicaţie (parţială) a insistenţei lor se poate găsi în viziunea eschatologică împărtăşită de toţi membrii organizaţiei, în contextul renaşterii religioase vizibile în România anilor ’70. Proclamarea judecăţii lui Dumnezeu asupra oricărei forme de păcat şi injustiţie, inclusiv a compromisului colaborării (conducerii) Bisericii cu Statul, potenţa opoziţia faţă de ambele autorităţi[46].

7. *Programul de Revendicări* al ALRC

Cererile Comitetului atingeau practic toate aspectele vieţii religioase şi culturale din România. În preambul, precizându-se loialitatea faţă de ţară, dar şi calitatea de creştini (practicanţi), se menţiona dorinţa de a contribui la „apărarea drepturilor fundamentale ale omului, la respectarea prevederilor constituţionale“. Se constata neschimbarea timp de 30 de ani a poziţiei Partidului Comunist Român faţă de religie şi încordarea relaţiilor dintre stat şi biserică, ceea ce provoca „o permanentă stare de suferinţe şi tensiune pentru credincioşi“. Întrucât o asemenea situaţie nu mai putea continua, se considera necesară o schimbare de atitudine. Organelor centrale de partid şi de stat li se cereau satisfacerea unui număr de 24 de puncte, toate începând cu vocabula *Dreptul…*, o subliniere în plus că drepturile practic nu existau decât pe hârtie sau erau serios limitate, ţinute sub controlul strict al statului.

Cele 24 de puncte ale *Programului…* cuprindeau, printre altele, următoarele solicitări: dreptul asociaţiilor religioase de a exista şi de a fi recunoscute de lege; dreptul pentru Biserica romano-catolică de a avea un statut juridic recunoscut; reînfiinţarea Bisericii greco-catolice, lichidată în 1948; restabilirea cultului adventist reformist; recunoaşterea

---

[43] Scrisoarea deschisă a ALRC, intitulată „Marionetele din conducerea Cultului Baptist în slujba Miliţiei“ şi adresată „tuturor persoanelor şi organizaţiilor din ţară şi din străinătate interesate în problemele drepturilor omului“, fără loc şi fără dată (probabil toamna 1978), 4 p. dactilografiate (în posesia autorului; mulţumim domnului Dănuţ Mănăstireanu pentru această sursă). Iosif Ţon a emigrat în 1981, împreună cu familia, în SUA. Lucrări de teologie realizate de el sau publicate la iniţiativa lui au circulat clandestin în România până la căderea comunismului, ajungând uneori în mâinile „specialiştilor“ în ştiinţe sociale aflaţi la dispoziţia regimului, fiind utilizate pentru completarea bibliografiei unora dintre ei (un exemplu la Bruno Würtz, *Doctrinele principalelor secte ale creştinismului contemporan*, Timişoara, Tipografia Universităţii Timişoara, 1988, p. 41–42). Datorită neimplicării lui Iosif Ţon în ALRC, precum şi faptului că a beneficiat de un tratament mai „blând“ din partea autorităţilor, în 1978–1981, s-au născut suspiciuni cu privire la persoana sa în aceşti ani (Alan Scarfe, „Dismantling a Human Rights…“, p. 170–173; Idem, „A Call for Truth…“, p. 448; Ioan Bunaciu, *op. cit.*, p. 168).

[44] Pavel Nicolescu, „După mine, expresia «Biserică de stat» nu are nici un sens“, interviu realizat de Mihai Suciu, în *Creştinul Azi*, 2, 19, iunie 1993, p.12.

[45] *Ibidem*.

[46] Paul Negruţ, *op. cit.*, p. 143-144.

mişcării Oastea Domnului; practicarea religiei în biserici, case particulare şi în public fără aprobări oficiale; dreptul de a predica, boteza şi de a desfăşura alte activităţi pastorale în toată ţara; dreptul de a alege responsabili ai cultelor; încetarea amestecului Departamentului Cultelor în treburile interne ale Bisericii; dreptul de a construi, cumpăra, închiria sau repara lăcaşurile de cult, de a deschide noi biserici locale, cercuri de lucru şi parohii; dreptul de a manifesta în mod public opinia religioasă şi de a răspunde atacurilor ateiste în ziare, la radio şi televiziune; presă religioasă liberă; dreptul de a publica şi distribui literatură religioasă şi Biblii în limbile română, maghiară, germană, sârbă, engleză şi franceză, fără a avea aprobare oficială; dreptul de a educa religios copiii şi tineretul, inclusiv în şcolile publice, în paralel cu orele de marxism, de către profesori de religie desemnaţi de către cultele respective; încetarea îndoctrinării forţate cu concepţii ateiste a copiilor şi tinerilor creştini; oficializarea principalelor sărbători religioase (Crăciun, Paşte, Rusalii etc.); dreptul la efectuarea de opere cu caracter caritabil de către creştini; dreptul la înfiinţarea de centre teologice de nivel mediu şi superior, precum şi dreptul oricui de a studia teologia în ţară şi străinătate, fără amestecul autorităţilor; dreptul de a ţine întruniri religioase şi de a participa la congrese, conferinţe etc., inclusiv cu caracter interconfesional, în ţară şi străinătate; dreptul creştinilor de a avea acces liber în învăţământul superior (fără a avea nevoie de recomandarea PCR sau a UTC), în viaţa academică şi în servicii, de a fi promovaţi conform pregătirii lor; încetarea discriminării pe criterii ideologice şi a persecuţiei religioase şi dreptul de a sesiza asemenea cazuri reprezentanţilor cultelor în Marea Adunare Naţională, precum şi obligaţia acestor deputaţi de a interpela Departamentul Cultelor şi pe vicepreşedintele Consiliului de Miniştri, care coordona activitatea acestui Departament; redeschiderea bisericilor arondate şi reangajarea preoţilor, pastorilor şi profesorilor de teologie destituiţi de Departamentul Cultelor; reînscrierea studenţilor şi elevilor care au fost eliminaţi, în mod abuziv, din şcolile teologice; repararea nedreptăţilor şi abuzurilor cărora le-au căzut victime creştinii în biserici, întreprinderi şi şcoli, sesizate în memorii; respectarea convingerilor religioase ale tinerilor aflaţi sub arme; dreptul pentru creştini de a depune sau nu jurământul de fidelitate faţă de politica internă a PCR; aprobarea vizitei evanghelistului Billy Graham şi a altor personalităţi creştine proeminente din alte ţări; armonizarea legislaţiei interne cu înţelegerile internaţionale semnate de România în problemele drepturilor omului, în special acolo unde sunt atinse libertăţile religioase şi de conştiinţă; dreptul pentru creştini de a-i ajuta şi vizita pe cei persecutaţi şi condamnaţi pentru convingerile lor religioase, precum şi dreptul celor din urmă de a păstra literatură bisericească şi de a primi asistenţă religioasă la cererea lor; dreptul de a face publicitate unor activităţi religioase; dreptul bisericilor de a-şi angaja liber personalul de cult; se sugera, de asemenea, ca Departamentul Cultelor să trimită doar instrucţiuni scrise conducerii cultelor, având şi obligaţia publicării acestora.

După enumerarea revendicărilor, se sublinia „necesitatea unei reforme care să aşeze relaţiile dintre stat şi biserică pe o nouă bază, în care arbitrariul şi persecuţia să fie înlocuite cu respectul reciproc, loialitatea faţă de constituţie şi cooperarea în probleme de apărarea păcii, reconstrucţie economică şi activitate umanitară“. În document se făcea deseori referire negativă la atitudinea Departamentului Cultelor, care „şi-a depăşit cu totul atribuţiile şi a devenit în ultimii 30 de ani o sursă neîntreruptă de abuzuri, măsuri restrictive şi presiuni psihologice asupra slujitorilor bisericii“.

Ultimele două paragrafe sunt de asemenea sugestive pentru înţelegerea poziţiei semnatarilor documentului : „*Noi nu suntem marxişti, ci creştini (...). Idealul nostru, al creştinilor, este o biserică liberă într-un stat liber. Satisfacerea acestui program de revendicări va da posibilitatea trecerii de la confruntare şi persecuţie la dialog şi cooperare dintre o biserică liberă şi un stat liber*“ (subl. D.D.)[47]. Erau cereri care vizau direct fundamentele statului român, îndeosebi monopolul asupra opţiunilor ideologice ale populaţiei. Un program maximal, care punea sub semnul întrebării însuşi sistemul existent în România. În acelaşi timp, se observă invocarea repetată a prevederilor constituţionale ale României, precum şi a acordurilor internaţionale cu referire la drepturile omului pe care aceasta le ratificase.

Programul a fost semnat de: Pavel Nicolescu, Dimitrie Ianculovici, Ioan Moldovan, Nicolae Traian Bogdan, Petru Cocârţeu, Emerich Iuhasz, Nicolae Rădoi, Ioan Brisc, Ludovic Osvath, Gheorghe Braşoveanu, Pavel Spunei, Nicolae Păulescu, Ionel Prejban, Trifon Gîrboni, Vasile Dochiţa, Ioan Dîmbeanu, Zoltan Vereş, Ioan Flonta, Radu Căpuşan, Iosif Enyëdi, Viorel Codreanu, Marin Bălaş, Vasile Lucaci, Viorel Zerge, Ioan Teleagă, Ioan Teodosiu şi Ioan Mircu. În total 27 de persoane, dintre care 25 de baptişti, un ortodox şi un penticostal[48]. Purtători de cuvânt ai ALRC erau Pavel Nicolescu şi Dimitrie Ianculovici[49].

8. **Impactul acţiunilor ALRC**

Curând după depunerea revendicărilor, câţiva dintre membrii organizaţiei au fost reţinuţi şi maltrataţi. Pavel Nicolescu experimentase îndelung agresiunea din partea regimului. Pe când era student în anul IV la Facultatea de Filosofie din Bucureşti, prin Dispoziţia nr. 177/6 aprilie 1973 a Rectoratului Universităţii Bucureşti, fusese exmatriculat cu doar două săptămâni înainte de încheierea cursurilor. S-a invocat apartenenţa sa la Biserica Baptistă, pentru că afirmase deschis credinţa sa religioasă şi pentru că absolvise Seminarul Teologic Baptist din Bucureşti[50]. În plus, Nicolescu se solidarizase cu acţiunea lui Paul Goma, fiind „unul dintre primii semnatari de prestigiu“ ai apelului din 1977 al scriitorului disident[51]. De asemenea, în 1979, după arestarea lui Gheorghe Calciu-Dumitreasa, Pavel Nicolescu l-a vizitat la închisoare pe preotul ortodox[52]. Erau fapte pe care regimul nu era dispus să le treacă cu vederea. Dimitrie Ianculovici, purtătorul de cuvânt al A.LRLC., a rămas fără loc de muncă, iar în iunie 1979 avea să fie condamnat la şase luni închisoare, sub acuzaţia de parazitism, invocându-se Decretul 153/1970. După cele şase luni avea să fie arestat de mai multe ori, supus la interogatorii extenuante, lipsit de hrană, maltratat[53].

Pentru a mima neamestecul său, Securitatea a făcut presiuni asupra Uniunii Baptiste pentru a lua măsuri disciplinare contra protestatarilor. Într-o şedinţă de lucru a Comitetului Uniunii Comunităţilor Baptiste, desfăşurată la Bucureşti pe 30 august 1978,

---

[47] *Program de Revendicări*. Vezi şi Anexa nr. 3 de la finele acestui studiu.
[48] *Ibidem*.
[49] *Ibidem*.
[50] Pavel I. Nicolescu, „Declaration from Romanian Baptists“, în *Religion in Communist Lands*, vol. 2, nr. 4&5, July-October1974, p. 36-37. Mulţumim domnului Dănuţ Mănăstireanu pentru acest text. Vezi şi Sergiu Grossu, *op. cit.*, p. 137-138.
[51] Dennis Deletant, *op. cit.*, p. 215, 229.
[52] *Ibidem*, p. 221.
[53] Sergiu Grossu, *op. cit.*, p. 137.

se luaseră hotărâri extrem de grave contra disidenţilor. Pe 6 septembrie 1978, un act oficial al conducerii Uniunii – semnat de Cornel Mara, preşedinte, şi Pavel Bărbătei, secretar general – ajungea la cunoştinţa bisericilor locale. ALRC-ul era considerat „grup ilegal“, care „ataca direct“ liderii denominaţiei şi autorităţile de stat. Considerând aceste fapte drept „periculoase“, conducerea Biserici Baptiste decidea excluderea din cult a următorilor: Pavel Nicolescu, Nicolae Traian Bogdan, Emeric Iuhasz, Ioan Brisc, Dimitrie Ianculovici, Ioan Moldovan, Petru Cocârţeu, Nicolae Rădoi şi Ludovic Osvath. Acuzaţia era constituirea într-un grup ilegal, cu caracter politic, care se afiliase la organizaţii internaţionale nebaptiste, încălcându-se principiile evanghelice şi doctrina baptistă. Din Comunitatea baptistă Timişoara, la sugestia liderilor acesteia, erau îndepărtaţi Viorel Vuc, Ioan Teleagă, Martin Mihuţ şi Gheorghe Munteanu, sub pretextul violării doctrinei baptiste şi a nesupunerii faţă de deciziile luate de conducătorii baptişti regionali. De asemenea, urma să fie exclus Aurelian Popescu, din Bucureşti, acuzat că denigrase verbal şi în scris în nenumărate rânduri liderii Bisericii şi autorităţile de stat, pentru nesupunere faţă de hotărârile conducerii Uniunii şi pentru încălcarea făgăduinţei de a nu predica decât în biserica în care era membru. Pentru toţi cei eliminaţi era oprită participarea la actele de cult, fiind de asemenea interzisă citirea în biserici a vreunei scrisori venită din altă parte decât de la conducerea Uniunii sau de la Comunităţi. Era o măsură care viza izolarea protestatarilor, oameni foarte activi în biserici. În încheiere, se exprima încrederea că astfel avea să se „contribuie la menţinere ordinii“[54]. Nu era greu de înţeles că în spatele acestei hotărâri se aflau presiunile Departamentului Cultelor, o prelungire a Securităţii în problemele religioase.

Persecuţiile împotriva membrilor ALRC aveau să continue în anii următori. Erau urmăriţi pe stradă, supravegheaţi la serviciu dar şi acasă[55]. Pe 15 octombrie 1978, după încheierea serviciului religios de duminică la biserica baptistă din Caransebeş, Miliţia a maltratat pe credincioşii care se deplasau la domiciliile lor, arestând pe mai mulţi dintre ei. Aceştia au fost în continuare bătuţi în mod bestial la sediul Miliţiei. De asemeni, altor baptişti li s-au aplicat amenzi mari. Nicolae Rădoi, Petru Cocârţeu şi Ionel Prejban au fost anchetaţi în condiţii dure, judecaţi în regim de urgenţă de un tribunal şi, prin forţarea interpretării unor legi ale ţării şi a statutului Uniunii Baptiste, au fost condamnaţi la diferite termene de detenţie: Nicolae Rădoi, 1,5 ani; Petre Cocârţeu, 1 an; Ionel Prejban, 8 luni[56]. Aveau să mai fie arestaţi Dimitrie Ianculovici, Ludovic Osvath şi Nicolae Traian

---

[54] Documentul „Uniunea Baptistă pedepseşte disidenţii“, publicat de Alan Scarfe, în „Appendix“ la „Dismantling a Human Rights Movement: A Romanian Solution“, în *Religion in Communist Lands*, vol. 7, nr. 8, Autumn 1979, p. 173–174. Vezi şi Sergiu Grossu, *op. cit.*, p. 138–142; Paul Negruţ, *op. cit.*, p. 144.

[55] Sergiu Grossu, *op. cit.*, p. 152.

[56] Scrisoare deschisă a ALRC, intitulată „Marionetele din conducerea Cultului Baptist în slujba Miliţiei“, adresată „tuturor persoanelor şi organizaţiilor din ţară şi din străinătate interesate în problemele drepturilor omului“, fără loc şi fără dată (probabil toamna 1978), 4 p. dactilografiate; Scrisoare deschisă a ALRC către: papa Ioan Paul al II-lea, dr. Donald Coggan – arhiepiscop anglican de Canterbury, Franz König – arhiepiscop romano-catolic al Vienei, Jimmy Carter – preşedintele Statelor Unite ale Americii, Valery Giscard d'Estaign – preşedintele Republicii Franceze, Comisia Naţiunilor Unite pentru Drepturile Omului, Congresul Statelor Unite ale Americii, Parlamentul Marii Britanii, Parlamentul Republicii Elveţia, Comisia pentru Securitate şi Cooperare în Europa, Consiliul Britanic al Bisericilor; Comitetul Intelectualilor pentru o Europă a Libertăţilor, Centrul pentru studiul religiei şi comunismului – Keston, Marea Britanie, Internaţionala Solidarităţii Creştine, Zürich, Elveţia, Wheaton College – Wheaton, Illinois, Statele Unite ale Americii, Amnesty International. Document emis la Bucureşti, 2 februarie 1979, semnat de Pavel Nicolescu, purtător de cuvânt al ALRC, 5 p. dactilografiate (în posesia autorului; mulţumim domnului

Bogdan şi condamnaţi la câte şase luni de închisoare. Alţi membri ai ALRC au fost condamnaţi la câte trei luni închisoare[57]. Unii membri şi colaboratori ai ALRC aveau să decedeze în condiţii suspecte: Sabin Teodosiu, din Cisnădie; Petru Clipa, Suceava; Nicolae Traian Bogdan, Timişoara; preotul Zamisnicul, Vălenii de Munte; pastorul Ioan Gherman, Orşova[58].

Cu toate acestea, pentru un timp, în condiţii extrem de dificile, ALRC-ul a continuat să monitorizeze situaţia religioasă în România şi să ceară oprirea persecuţiilor contra credincioşilor diferitelor confesiuni. Spre exemplu, la 20 februarie 1979, deşi supravegheat de poliţie, Pavel Nicolescu reuşea să înainteze revistei *Catacombes*, editată de Sergiu Grossu la Paris[59], o listă cu 16 deţinuţi aflaţi în închisorile din România pentru convingerile lor religioase: cinci baptişti, nouă penticostali, doi adventişti şi un ortodox[60]. Deşi ALRC-ul a avut un început evanghelic (baptist), el a luat întotdeauna atitudine în faţa represării credincioşilor ortodocşi, în special a celor din Oastea Domnului[61], precum şi în favoarea greco-catolicilor. Rapoartele şi documentele Comitetului au atras atenţia asupra tuturor creştinilor rău trataţi de autorităţi[62]. ALRC-ul a intervenit în apărarea preotului ortodox Gheorghe Calciu-Dumitreasa, care protestase împotriva demolării bisericii Enei din Bucureşti, în 1977, iar la începutul lui 1978, în timpul unei predici, prezentase ateismul ca o „filosofie a disperării“[63].

În paralel cu persecutarea directă a membrilor ALRC, în România a reînceput campania ateistă a statului, care se temperase parţial la începutul anilor ’70**.** În contextul acţiunilor ALRC se constată o creştere a preocupărilor pentru combaterea „ştiinţifică“ a practicilor religioase, în special a celor evanghelice[64]. Ca să-l parafrazăm pe unul dintre

---

Dănuţ Mănăstireanu pentru aceste surse). Vezi şi Petru Cocârţeu, *op. cit.*, p. 100, 134; Alan Scarfe, „A Call for Truth…“, p. 448; Sergiu Grossu, *op. cit.*, secţiunea „Sălbăticie la Caransebeş“, p. 145–147.

[57] Alan Scarfe, "Dismantling a Human Rights…", p. 170.

[58] Petru Cocârţeu, *op. cit.*, p. 100–101, 135. Vezi şi Sergiu Grossu, *op. cit.*, p. 196–202.

[59] Trebuie precizat că Sergiu Grossu a făcut extrem de mult în perioada comunistă, dispunând de mijloace reduse şi în condiţiile unui mediu intelectual dominat de marxişti influenţi şi agresivi, pentru sensibilizarea opiniei publice occidentale, îndeosebi franceze, cu privire la persecuţiile la care erau supuşi creştinii ortodocşi, catolici şi (neo)protestanţi în Estul Europei şi mai cu seamă în România.

[60] Sergiu Grossu, *op. cit.*, p. 156-160.

[61] Un exemplu îl oferă un document al ALRC, emis pe 23 august 1978, şi publicat sub titlul „The «Lord's Army» Movement in the Romanian Orthodox Church“, în *Religion in Communist Lands*, vol. 8, nr. 4, Winter 1980, p. 314–317. Sunt amintiţi numeroşi membri ai Oastei Domnului care erau persecutaţi de autorităţi. Cu câţiva ani mai înainte Alan Scarfe publicase articolul „The Evangelical Wing of the Ortodox Church in Romania“, în *Religion in Communist Lands*, vol. 3, nr. 6, November–December 1975, p. 15–19 (mulţumim domnului Dănuţ Mănăstireanu pentru aceste texte).

[62] Trevor Beeson, *op. cit.*, p. 376; Fiona Tupper-Carey, „Romania“, în *Religion in Communist Lands*, vol. 18, nr. 2, Summer 1990, p. 183 (mulţumim domnilor Dănuţ Mănăstireanu şi Silviu Rogobete pentru punerea la dispoziţie a acestui material).

[63] Alan Scarfe, „Dismantling a Human Rights…“, p. 167; „The «Lord's Army» Movement…“, p. 317; Fiona Tupper-Carey, *op. cit.*, p. 183. Pentru predicile (şapte la număr) ţinute sub denumirea de *Cuvinte către tineri*, în martie-aprilie 1978, de preotul refractar la obedienţa faţă de autorităţi, vezi Gheorghe Calciu-Dumitreasa, *Războiul întru cuvânt. Cuvintele către tineri şi alte mărturii*, Ediţie îngrijită, prefaţă şi note de Răzvan Codrescu, Bucureşti, Editura Nemira, 2001, p. 23–64.

[64] Dintr-o abundentă bibliografie ateistă publicată la sfârşitul anilor ’70 şi în anii ’80 menţionăm: Petru Berar, *Umanism şi ateism*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1980; Idem, *Religia în lumea contemporană*, Bucureşti, Editura Politică, 1983; Simion Asandei, *Ateism şi religie*, Bucureşti, Editura Militară, 1980; Idem, *Omul, ştiinţa şi religia*, Bucureşti, Editura Militară, 1985; *Întrebări şi răspunsuri la probleme de educaţie ateistă a tineretului*, vol. III, autori: Petru Berar, Petre I. Bieltz, Gheorghe Brătescu,

militanţii „întru“ ateism din anii următori, confesiunile evanghelice trebuiau „întâi înţelese, apoi criticate“ de către susţinătorii statului[65].

În cele din urmă, activitatea ALRC-ului în România a fost redusă la tăcere, mai ales prin plecarea/expulzarea din ţară a liderilor şi a multor membri ai organizaţiei[66]. De pildă, Pavel Nicolescu a fost nevoit să plece în 1979[67]. Exemplul însă a fost contagios, alţi protestatari fiind încurajaţi în lupta lor pentru drepturile religioase, de fapt, prin extensie, pentru drepturile omului[68]. Alături de cererile pentru alegeri libere ale mişcării iniţiate de Paul Goma sau crearea unui sindicat liber, solicitările ALRC-ului aveau un caracter radical, dovedindu-se incompatibile cu regimul comunist. Cu alte cuvinte, puneau sub semnul întrebării însuşi sistemul[69].

Prin expulzarea protestatarilor, îndeosebi Biserica Baptistă a fost lipsită de o serie de potenţiali lideri[70]. Cu toate acestea, confesiunile evanghelice au continuat să crească numeric[71] până la căderea comunismului, în pofida accentuării măsurilor restrictive şi a

---

Gheorghe Al. Cazan, Cornelia Cristescu, Florin Georgescu, Paul Popescu Neveanu, Georgeta Tănase, Gheorghe Vlăduţescu, Elena Zamfir, Bucureşti, Editura Politică, 1982; Fl. Georgescu, *Societate şi religie*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1982; Petre Hladchi-Bucovineanu, *Faţete reale ale sectelor religioase*, Bucureşti, Editura Politică, 1983; Bruno Würtz, *op. cit*. Propaganda ateistă nu s-a limitat doar la lucrări “savante”, ci au existat numeroase texte publicate în diverse ziare şi reviste româneşti. O menţiune aparte merită *Pentru Patrie*, publicaţie a Ministerului de Interne, unde îşi demonstrau prolificitatea mulţi dintre autorii de mai sus. Subiectele lor favorite în acei ani deveniseră *sectanţii*, care erau peste tot , constituind o ameninţare şi un obstacol în drumul României spre comunism.

[65] Bruno Würtz, *op. cit.,* p. 43.

[66] Petru Cocârţeu, *op. cit.,* p. 100, 134. După căderea comunismului, cei care au fost contestaţi în Uniunea Baptistă prin glasul lui Iosif Ţon şi grupului său, prin ALRC etc. au acreditat ideea că toate acţiunile protestatare au fost făcute cu scopul de a emigra în SUA. Potrivit acestei teorii, mijloacele utilizate au fost: „unul să oblige autorităţile româneşti să le dea aprobarea de plecare din ţară, ca să fie linişte, şi al doilea să-i convingă pe americani să le dea vize de intrare în SUA, pentru că ei ar fi prigoniţi pentru credinţă“ (Ioan Bunaciu, Otniel Bunaciu, *op. cit.*, 150-151, 203, 214). O asemenea aserţiune este evident exagerată. Chiar dacă au existat indivizi care au utilizat arma provocării deschise a regimului pentru a obţine plecarea din România, nu pare verosimil ca toţi să fi făcut proteste în acest scop. Faptul că au plecat în vest, în special dincolo de Atlantic, nu denotă existenţa acestei intenţii de la începutul acţiunii lor. În privinţa lui Pavel Nicolescu şi Dimitrie Ianculovici, ei au fost practic expulzaţi din România în 1979, la fel cum se întâmplase cu scriitorul disident Paul Goma cu doi ani înainte (Alan Scarfe, „Dismantling a Human Rights…“, p. 166-167).

[67] Pavel Nicolescu, „După mine expresia «Biserică de stat»…“, în *loc. cit*., p. 12; Alan Scarfe, „A Call for Truth…“, p. 449; Earl A. Pope, *op. cit.*, p. 182.

[68] Paul Negruţ, *op. cit.*, p. 144.

[69] În 1984, deci „la cald“, Vlad Georgescu nota în sinteza sa de istorie a românilor despre implicaţiile contestării deschise a regimului: „(…) cererea de alegeri libere (…) formulată de grupul lui Paul Goma, sau cea de sindicat liber, expusă de mai multe ori după 1977, *sunt în realitate cereri radicale, de natură a provoca modificări sistemice, sunt deci incompatibile cu regimul socialist* (subl.. D.D.). Brutalitatea cu care incipientele mişcări disidente au fost reprimate arată de altfel că regimul a fost şi este conştient de pericolul tacticii legaliste“ (Vlad Georgescu, *Istoria românilor. De la origini până în zilele noastre*, ediţia a III-a, Bucureşti, Editura Humanitas, 1992, p. 294).

[70] Alan Scarfe, „A Call for Truth…“, p. 449.

[71] O „Situaţie statistică generală a cultelor din R.S. România“, dată publicităţii la sfârşitul anilor ’80, menţiona existenţa a 75.000 de baptişti, care aveau 951 de biserici, 170 de deserventi de cult şi 123 de cimitire; creştinii după Evanghelie aveau 28.500 de membri, 380 de biserici, 79 de deserventi de cult şi 100 de cimitire; penticostalii aveau 87.000 de membri, 792 de biserici, 126 de deserventi de cult şi 125 de cimitire (*Viaţa religioasă în România. Prezentare sintetică*, Bucureşti, Editor: Consiliul Consultativ al Cultelor din Republica Socialistă România, Tiparul executat la Tipografia Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1987, p. 47). În acelaşi timp, conform unor surse occidentale, în România

actualizării unor clişee religioase cu nuanţe intolerante, inclusiv şovine. Oferirea unei alternative la ideologia oficială a statului nu a fost singura cauză a alăturării a numeroşi români la bisericile şi grupările evanghelice, dar a jucat un rol important în a adeziunea multora[72].

Expulzat din România în 1979, Pavel Nicolescu a reorganizat ALRC-ul în Statele Unite ale Americii, în mai 1981. El s-a prezentat pentru prima dată în faţa unei Comisii (cea de Comerţ) a Camerei Reprezentanţilor după instalarea la Casa Albă a noului preşedinte Ronald Regan (20 ianuarie 1981). În faţa Comisiei amintite, el a citit o lungă listă cu persoane discriminate religios sau cărora nu li se permitea emigrarea. Depoziţia lui a fost completată de cea a pastorului Florian M. Galdău, care a insistat pe cazul preotului Gheorghe Calciu-Dumitreasa, condamnat în România, în 1979, la 10 ani detenţie[73].

9. Locul ALRC în opoziţia anticomunistă din România. Retrospectivă asupra unui moment puţin cunoscut al apărării libertăţii religioase şi al contestării comunismului

În anii lui Ceauşescu, „susţinătorii cei mai fervenţi ai campaniei pentru dreptul la practicarea credinţei religioase au fost baptiştii şi alte grupări protestante“, după cum nota Dennis Deletant, un atent observator al realităţilor româneşti[74]. Comparativ cu numărul lor totuşi redus, acţiunea evanghelicilor a reprezentat un moment important în contestarea regimului comunist. Puţin cunoscută după 1989[75], nevalorizată politic, ea nu a scăpat totuşi observatorilor atenţi, de n-ar fi să amintim decât pe Alan Scarfe, Emil Freund, Vlad Georgescu, Sergiu Grossu, Mihnea Berindei, Dennis Deletant[76], Virgil Nemoianu[77],

existau la sfârşitul comunismului: 325.000 de baptişti, cu 1.700 de biserici şi 170 de pastori; 65.000 de creştini după Evanghelie, cu 565 de biserici, fără specificarea numărului de slujitori; 300.00 de penticostali, cu 1.600 de biserici şi 150 de pastori (Earl A. Pope, *op. cit.*, p. 207). Aceste cifre aveau să cunoască serioase corective la recensământul din ianuarie 1992, când au fost înregistraţi 109.677 de baptişti, 49.393 de creştini după Evanghelie şi 220.051 de penticostali (*Anuarul Statistic al României*, 1993, p. 95). Este necesară precizarea că în bisericile evanghelice sunt consideraţi membri doar cei botezaţi (act de cult administrat în urma mărturisirii personale a credinţei). Mai există o categorie, apreciabilă ca număr, a „aparţinătorilor“, care îi include pe copiii membrilor bisericilor şi pe cei care, nefiind membri, frecventează cu oarecare regularitate biserica. În general, până acum, în statistici nu au fost cuprinşi şi „aparţinătorii“.

[72] Earl A. Pope, *op. cit.*, p. 174; Mihnea Berindei, „România lui Ceauşescu – un naufragiu planificat“, II, în *22*, nr. 47, 24–30 noiembrie 1998, p. 12–13.

[73] Joseph Harrington, Bruce Y. Courtney, *op. cit.,* p. 452–453.

[74] Dennis Deletant, *op. cit.*, p. 221. Pentru o privire comparativă a atitudinilor diferitelor denominaţii de pe eşichierul religios românesc al epocii Ceauşescu, vezi *Ibidem*, p.200–224.

[75] Spre exemplu, în „Proteste în «Epoca de Aur»“, din *Addenda* la ediţia în limba română a *Cărţii Negre a comunismului. Crime, teroare, represiune* (coord. Stéphane Courtois), Bucureşti, Editura Humanitas şi Editura Fundaţia Academia Civică, 1998, se notează doar atât: „O formă clandestină de împotrivire a constituit-o (…) funcţionarea unor culte neoprotestante, obstrucţionate de regim“ (p. 773). În privinţa textului intitulat „O cronologie a societăţii civile“, din acelaşi volum (p. 773-776), opoziţia evanghelicilor, în mod special a ALRC-ului, nu se regăseşte în nici un fel.

[76] Pentru primii autori vezi notele de mai sus.

[77] Virgil Nemoianu consemna într-unul din textele sale că „în ultimele două decenii, mişcările neoprotestante au luat un deosebit avânt, şi au reprezentat o formă de rezistenţă religioasă, intelectuală, politică de care se pot mândri toţi românii ca naţiune“ (Virgil Nemoianu, *Jocurile divinităţii. Gândire, libertate şi religie la sfârşit de mileniu*, ed. îngrijită de Ioan I. Icã Jr., Bucureşti, Editura Fundaţiei Culturale Române, 1997, p. 139. Într-un alt text, „Anticomunism: forţe eclesiastice“, publicat iniţial în *Curentul*, 29 martie 1999, p. 18, acelaşi autor menţiona că, la începuturile comunismului în România, represiunea s-a

Daniel Barbu[78] etc. În privinţa caracterului ALRC, chiar dacă nu a fost un grup definit politic în mod explicit, el a acţionat în dese rânduri în această direcţie. Solicitarea „unei biserici libere într-un stat liber“, accesul la mijloacele publice de informare, încetarea îndoctrinării ateiste a populaţiei, refuzul de a semna declaraţii de fidelitate faţă de PCR ş.a. sunt exemple concludente în acest sens. În fapt, după cum s-a mai spus „creştinii evanghelici se mişcau în mod clar şi curajos în câmpul politicii, promovând reforme care ar fi schimbat nu numai relaţiile Biserică-Stat, ci însăşi natura statului totalitar“[79]. În fapt, ALRC-ul a fost singura organizaţie religioasă din România, germinată în spaţiul baptist, dar devenită curând supraconfesională, care a negat partidului-stat controlul asupra indivizilor, în primul rând asupra conştiinţei lor, dar şi asupra manifestărilor de ordin social. În acelaşi timp, era şi o subliniere a falimentului, e drept că în grade diferite, a organizaţiilor religioase (cultele) controlate mai mult sau mai puţin de stat. După cunoştinţa noastră, nici un alt grup din România nu avea să mai emită asemenea idei radicale până la căderea comunismului

E de presupus că atunci când, în septembrie 1979, Nicolae Ceauşescu se pronunţa în privinţa drepturilor omului, el să fi avut în vedere şi activitatea ALRC sau poate tocmai pe aceasta. „Libertatea religioasă este pentru acele culte care sunt recunoscute de lege, însă cultele trebuie să respecte legile ţării şi să ajute la construirea statului socialist. Românii nu pot închide ochii la orice încălcare a legii sub pretextul creştinismului“, spunea dictatorul de la Bucureşti[80].

În anii ’80, confesiunile evanghelice (cele neoprotestante în general) au continuat să beneficieze de o atenţie specială din partea autorităţilor române[81]. Spre exemplu, în texte cu circulaţie limitată doar la înalţii funcţionari ai regimului, denominaţiunile evanghelice – reamintim că erau culte recunoscute prin lege[82] – erau astfel definite: „*manifestă o*

---

abătut mai ales asupra catolicilor. Au fost închişi şi mulţi preoţi ortodocşi. De asemenea, „niţel mai târziu, neo-protestanţii, oameni în genere simpli şi fără pretenţii, s-au văzut supuşi la hărţuieli şi violenţe“. Nemoianu nu se sfieşte să afirme: „da, au participat şi protestanţii şi neoprotestanţii la victoria împotriva comunismului“ (Virgil Nemoianu, *Tradiţie şi Libertate*, Bucureşti, Editura Curtea Veche, 2001, p. 361–363).

[78] Daniel Barbu, „Pesimismul luminat, sau despre posibilitatea gândirii de stânga“, Prefaţă la Norberto Bobbio, *Liberalism şi democraţie*, Bucureşti, Editura Nemira, 1998, p. 13; Idem, *Republica absentă. Politică şi societate în România postcomunistă*, Bucureşti, Editura Nemira, p. 53.

[79] Vlad Georgescu, *op. cit.*, p. 189. Vlad Georgescu, unul dintre puţinii istorici cu adevărat profesionişti formaţi în timpul regimului comunist, a fost el însuşi disident, motiv pentru care a fost şicanat şi arestat, nevoit în cele din urmă să părăsească România, în 1977. Ajuns în Vest, a fost angajat la *Europa Liberă*, devenind chiar director al secţiei române (până la decesul său, în 1988). Lucrând la această instituţie, el a avut acces la informaţii care îi permiteau conturarea unei viziuni de ansamblu asupra societăţii româneşti a momentului.

[80] Apud Paul Negruţ, *op. cit.*, p. 141.

[81] Mihnea Berindei, *op. cit.*, p. 12.

[82] Cu toate că erau „recunoscute de stat“, adică aveau „regim de culte“, confesiunile neoprotestante – baptiştii, creştinii după Evanghelie, penticostalii şi adventiştii – erau deseori desemnate prin vocabula depreciativă *secte*. Era vorba, în fapt, de însuşirea de către statul comunist – poate şi pe linia unei tradiţii interbelice – a rolului de parte în clasificarea teologică a diferitelor forme religioase. În România nu existase niciodată o atitudine cu adevărat liberală în materie de legislaţie religioasă , în care statul să fie preocupat nu de vânarea „ereticilor“, ci de siguranţa publică a cetăţenilor săi. Aceasta a fost rezolvarea problemei teologico-politice în Apus după războaiele religioase din secolele XVI-XVII (vezi Aurelian Crăiuţu, „A fi sau a nu fi liberal?“, în Alina Mungiu-Pippidi (coordonator), *Doctrine politice româneşti. Concepte universale şi realităţi româneşti*, Iaşi, Editura Polirom, 1998, p. 19–20; Idem, „De ce sunt liberal?“, în *22 plus*, nr. 96, 30 noiembrie 1999, p. II), în Est problema menţinându-se, în parte, chiar dacă sub alte forme, până astăzi.

atitudine refractară faţă de cultură, faţă de literatură şi faţă de mijloacele mass-media ale societăţii noastre, desconsideră tradiţia culturală progresistă (a se citi «comunistă», D.D.) *a poporului nostru (...) se află în afara coeziunii interioare a poporului nostru (...) Crează* (sic!) *dificultăţi muncii de educaţie ştiinţifică şi activităţii de formare a eticii comuniste a tinerilor şi copiilor*“. Se sublinia că activitatea cultelor evanghelice (neoprotestante, în general) era „*orientată direct să combată activitatea educaţiei desfăşurate de statul nostru*“ (subl. D.D.)[83]. Era o recunoaştere a refuzului programatic de înregimentare într-un sistem strict controlat. De fapt, se sesiza crearea unei societăţi (parţial) alternative, care în bună măsură a reuşit. Poate e necesar să precizăm că în perioada comunistă, din cele 14 confesiuni existente în mod legal, 10 primeau fonduri de la stat pentru asigurarea unei părţi a salariului slujitorilor de cult. Doar patru denominaţiuni – baptistă, creştină după Evanghelie, penticostală şi adventistă – „invocând raţiuni de doctrină religioasă, au refuzat acest sprijin“, după cum se amintea într-un document oficial al epocii[84].

O conştiinţă identitară suficient de puternică şi refuzul imixtiunii totale a statului în problemele interne au marcat viaţa bisericilor evanghelice, cel puţin în deceniile 8–9 ale secolului XX. Parţial cunoscut în epocă – informaţiile circulau greu în România lui Ceauşescu – ALRC-ul reprezintă un moment de vârf în refuzul comunismului[85]. În condiţiile în care disidenţa era „un fenomen rar“[86], acţiunea acestei organizaţii merită atenţia celor care se interesează de trecutul apropiat. Rămân încă destule aspecte de clarificat, cum se întâmplă în genere cu istoria ca obiect de studiu, dar recuperarea secvenţială este un pas obligatoriu spre realizarea ansamblului.

---

[83] *Documentar privind cultele din ţara noastră şi din Municipiul Bucureşti*, s.a. (circa anii '80), p. 21–22. Broşura avea menţiunile „Uz intern“ şi „Se interzice multiplicarea“. Îi mulţumim domnului Marius Oprea şi pentru procurarea acestui text.

[84] *Viaţa religioasă în România…*, p. 11.

[85] Făcând o trecere în revistă a atitudinii românilor în anii comunismului şi subliniind conformismul generalizat, Daniel Barbu remarca: „Singura excepţie - rămasă atât anonimă, cât şi nevalorificată politic în anii '90 – de la această regulă a intangibilităţii comunismului o constituie *anumite grupuri religioase disidente de orientare neo-protestantă care au trecut de la incriminarea morală a agenţilor represiunii la denunţarea politică a regimului totalitar. Numai pentru membrii acestor grupuri afirmarea identităţii a fost investită într-un refuz sistematic al colaborării, sub orice formă, cu regimul şi cu mandatarii acestuia*“ (subl. D.D.) (Daniel Barbu, „Pesimismul luminat…“, în *loc. cit.,* p. 13; Idem, *Republica absentă*…, p. 53). Politologul român utilizează chiar, deşi cu ghilimele, sintagma „opoziţie creştină“ (*Ibidem*, p. 54, nota 1).

[86] Dennis Deletant, *op. cit.*, p. 225.

ANEXE*

Lista documentelor:

Anexa nr. 1. Fără dată (aproximativ 1978 aprilie). Un grup de nouă membri ai Bisericii Baptiste înştiinţează Consiliul de Stat, Ministerul Justiţiei, Departamentul Cultelor şi Uniunea Baptistă despre înfiinţarea Comitetului Creştin pentru Apărarea Libertăţii Religioase şi de Conştiinţă (ALRC). Se anexau *Declaraţia* de constituire şi apelul *Încetaţi prigoana!*, 1+2+3 p. dactilografiate.

Anexa nr. 2. Fără dată (aproximativ 1978). Formular tip, în alb, privind adeziunea la Comitetul Creştin pentru Apărarea Libertăţii Religioase şi de Conştiinţă (ALRC), 1 p. dactilografiată.

Anexa nr. 3. 1978 iulie 5, Bucureşti. *Programul de Revendicări* al ALRC, în 24 de puncte, înaintat Consiliului de Stat, Ministerului Justiţiei, Departamentului Cultelor şi Uniunii Baptiste, 8 p. dactilografiate.

Anexa nr. 1

CĂTRE,

CONSILIUL DE STAT
MINISTERUL JUSTIŢIEI
DEPARTAMENTUL CULTELOR
UNIUNEA BAPTISTĂ

Cu respect vă aducem la cunoştinţă că noi, un grup de credincioşi Baptişti, am hotărât crearea în România a unui comitet creştin cu caracter interconfesional privind apărarea libertăţii religioase şi de conştiinţă în ţara noastră, care să aibă activitate permanentă în semnalarea cazurilor de persecuţie religioasă şi de studierea fenomenului religios în contextul societăţii socialiste.

Alăturat anexăm declaraţia de constituire, care cuprinde temeiul legal, scopul şi componenţa sa, precum şi apelul: „Încetaţi prigoana“. Vă încredinţăm de întreaga noastră loialitate faţă de ideea de legalitate şi de dragoste fierbinte pentru ţara noastră România.

Tot odată vă informăm că acest comitet a cerut aderarea la „Christian Solidarity International“ cu sediul în Zürich Elveţia Lenggestrasse 71.

Pavel Nicolescu
Nicolae Traian Bogdan
Emerich Iuhasz
Ioan Brisc

---

* Documentele pe care le publicăm în **Anexe** au fost realizate şi expediate de Comitetul Creştin Româna pentru Apărarea Libertăţii Religioase şi de Conştiinţă (ALRC) la instituţii româneşti (de partid, de stat şi religioase) şi la diverse organisme internaţionale. De asemenea, ele au circulat în România pe la diferiţi apropiaţi ai organizaţiei, care din varii motive nu au devenit membri. Documentele redate aici sunt copii dactilografiate primite de domnul Dănuţ Mănăstireanu, din Iaşi, de la Pavel Nicolescu în anii 1978-1979 şi păstrate într-un dosar, împreună cu alte surse privitoare la persecutarea creştinilor în România şi estul Europei. Mulţumim şi aici domnului Dănuţ Mănăstireanu pentru punerea acestor texte la dispoziţia noastră şi, prin tipărire, a celor interesaţi de problematica religioasă, a drepturilor omului şi a opoziţiei anticomuniste în România lui Nicolae Ceauşescu.

În editarea documentelor am utilizat regulile ortografice ale Academiei Române; în acelaşi timp, am optat pentru corectarea tacită a greşelilor de dactilografie. Textele sunt precedate de scurte rezumate, privind data (atunci când documentul nu era datat am trecut între paranteze rotunde data aproximativă), locul, emitentul, destinatarul şi conţinutul.

Petru Cocârţeu
Ioan Moldovan
Nicolae Rădoi
Ludovic Osvath
Dimitrie Ianculovici

DECLARAŢIE

privind constituirea „Comitetului Creştin Român pentru Apărarea Libertăţii Religioase şi de Conştiinţă“ (ALRC) şi de aderare a „Comitetului“ la organizaţia: „Christian Solidarity International“, International Christian Association for Freedom of Belief.
Lenggestrasse 71 Zürich/Elveţia.

Un grup de credincioşi evanghelici (baptişti) din România.

În dorinţa de a ajuta pe fraţii lor de orice confesiune creştină, care sunt prigoniţi pentru credinţa lor în Dumnezeu:

Înţelegând că ierarhii şi conducătorii lor oficiali nu-i reprezintă în mod demn şi nu le apără interesele cultice; Văzând că atitudinea Departamentului Cultelor faţă de fenomenul religios îmbracă forme din ce în ce mai subtile şi mai represive, iar ierarhii şi liderii religioşi devin instrumente tot mai docile ale Departamentului Cultelor împotriva credincioşilor şi instituţiilor religioase; Convinşi în mod sincer că religia în ţara noastră joacă un rol din ce în ce mai important ca factor moral, social şi spiritual, ca departe de a fi „Opiu“ pentru popor este un ferment în lupta pentru afirmarea demnităţii umane, pentru libertate şi pentru respectarea drepturilor omului.

Încredinţaţi fiind că prin această acţiune a noastră slujim atât bisericii creştine cât şi Patriei,

În conformitate cu:

1. Constituţia R.S.R.-ului potrivit căreia: „Cetăţenii Republicii Socialiste România au dreptul de a se asocia în… organizaţii obşteşti“, „Statul sprijină activitatea organizaţiilor de masă…“ /art. 37/, „Cetăţenilor R.S.R.-ului li se garantează libertatea cuvântului, a presei, a întrunirilor…“ /art. 28/.

2. Declaraţia Universală a Drepturilor Omului, potrivit căreia: „Orice persoană are dreptul la libertatea de întrunire şi de asociere paşnică“ /art. 20.1/.

3. Pactul Internaţional cu privire la drepturile civile şi politice, potrivit căreia, „orice persoană care dreptul de a se asocia în mod liber cu altele… pentru ocrotirea intereselor sale“ /art. 22.1/.

4. Actul final de la Helsinki al Conferinţei pentru Securitate şi Cooperare în Europa, potrivit căreia: „Statele participante vor respecta drepturile omului şi libertăţile fundamentale inclusiv libertatea de gândire, conştiinţă, religie sau de convingere pentru toţi, fără deosebire de rasă, sex, limbă sau religie“ /14/VII parag. 1/ şi „Statele participante vor recunoaşte şi respecta libertatea individului de a profesa şi practica singur sau în comun religia sau convingerea acţionând după imperativele propriei sale conştiinţe“ /1A/VIIXX parag. 3/.

Se constituie în România: „Comitetul Creştin Român: Apărarea Libertăţii Religioase şi de Conştiinţă“ ALRC.

Scopul ALRC este următorul:

1. Afirmarea valorilor morale şi spirituale ale religiei creştine.

2. Apărarea libertăţii religioase şi de conştiinţă.

3. Apărarea şi ajutorarea tuturor celor persecutaţi din cauza convingerilor religioase.

4. Promovarea legăturilor interconfesionale între creştinii din România şi cu cei din străinătate.

5. Informarea opiniei publice din România şi străinătate asupra persecuţiei religioase din România.

6. Analizarea fenomenului religios în contextul societăţii socialiste.

Comitetul este format din următorii:

1. Pavel Niculescu (laborant Bucureşti).
2. Dimitrie Ianculovici (muncitor Timişoara).
3. Ioan Moldovan (inginer Timişoara).
4. Petru Cocârţeu (tehn. stomatolog Caransebeş).
5. Ioan Brisc (elev Timişoara).
6. Emerich Iuhasz (muncitor Timişoara).
7. Nicolae Traian Bogdan (muncitor Timişoara).
8. Nicolae Rădoi (şofer Caransebeş).
9. Ludovic Osvath (muncitor Zalău).

Membrii Comitetului ALRC solicită a fi primiţi în rândurile organizaţiei „Internaţionala Solidarităţii Creştine“ („Christian Solidarity International“) aderând şi susţinând în întregime documentul „Petition“ adresată conferinţei pentru Securitate şi Cooperare în Europa privind libertatea religioasă şi de conştiinţă în toate statele semnatare ale Acordului de la Helsinki, document elaborat de susmenţionata organizaţie.

Comitetul ALRC desemnează ca purtători de cuvânt ai său pe următorii:

1. Pavel Nicolescu
2. Dimitrie Ianculovici

ÎNCETAŢI PRIGOANA

Prigoana religioasă din România cu discriminările la care sunt supuşi credincioşii, îndeosebi cei neoprotestanţi, devine pe zi ce trece un fapt tot mai vizibil şi imposibil de tăgăduit. Această realitate dureroasă începe să preocupe din ce în ce mai mult opinia publică internă şi externă. Nici un semn nu ne arată că aceste încălcări flagrante ale libertăţii şi demnităţii omului ar fi pe cale să înceteze, ci dimpotrivă an de an se înmulţesc metodele şi cazurile de persecuţie religioasă în ţara noastră.

CONDUCĂTORI AI PARTIDULUI ŞI GUVERNULUI ROMÂN: *încetaţi prigoana*!

V-aţi angajat să respectaţi şi să apăraţi cu sfinţenie drepturile fundamentale şi constituţionale ale românilor. Spre bucuria întregului popor, România a semnat şi a aderat la pacte şi acorduri internaţionale în care se afirmă şi se garantează libertatea de conştiinţă, credinţă şi practică religioasă, libertatea cuvântului, a întrunirilor paşnice şi a promis să-şi adapteze legislaţia internă a acestor principii mari şi sfinte.

Cu toate acestea, spre uimirea şi indignarea noastră, sute de mii de cetăţeni români sânt împiedicaţi în practica crezului lor şi supuşi unor presiuni, discriminări şi persecuţii din cauza credinţei şi convingerilor lor. *Încetaţi prigoana!*

Este timpul să vă ţineţi cuvântul dat în faţa întregului popor şi în faţa forurilor internaţionale, este timpul să dispuneţi încetarea prigoanei.

Discriminările grave în domeniul învăţământului, aplicarea incorectă a Decretului 153, obligativitatea pentru creştini de a presta jurământul de loialitate faţă de politica internă a partidului (care este bazată pe concepţia materialist-atee), inegalitatea pentru creştini în ocuparea de funcţii şi în salarizare, nepotrivirea ce există între Constituţia şi Decretul de organizare şi funcţionare a Departamentului Cultelor, amestecul ilegal şi abuziv al acestuia din urmă în viaţa spirituală a bisericilor creştine ne obligă să cerem: *încetaţi prigoana!*

CONDUCĂTORI AI DEPARTAMENTELOR CULTELOR: *încetaţi prigoana!*

Reveniţi la legalitate şi redaţi organismului pe care-l conduceţi caracterul său legal de organ de supraveghere şi control al respectării legii. Deoarece constituiţi unicul organ specializat prin care Statul Român s-a angajat să garanteze deplina libertate religioasă şi să caute preîntâmpinarea unor abuzuri şi discriminări în acest domeniu: *încetaţi prigoana!*

Tocmai inspectorii teritoriali de culte încalcă aceste libertăţi acordate de constituţia şi de Statutul de Organizare şi Funcţionare al Cultului, desfăşurând o intensă activitate de intimidare, amestecându-se în alegeri, exercitând presiuni psihologice, asupra păstorilor, instigând pe creştini, acordând aprobări şi semnături după bunul lor plac doar celor consideraţi că ar corespunde politic şi transformându-se tot mai mult în organe represive, de aceia vă cerem: *încetaţi prigoana!*

REPREZENTANŢI AI JUSTIŢIEI ŞI SECURITĂŢII STATULUI: *încetaţi prigoana*.

Sunt nenumărate cazuri de creştini în România care au suferit amendări, violări de domiciliu, percheziţii, anchetări şi bătăi şi unii chiar au fost târâţi în procese pe care pe nedrept le-au pierdut şi acestea toate pentru unica „vină“ că sunt creştini şi au vrut să se bucure împreună cu ceilalţi fraţi ai lor de aceeaşi credinţă, să se roage împreună sau să aibă o clădire proprie în acest sens.

În întâlnirile cu Dumneavoastră de nenumărate ori, nu v-aţi sfiit să ne jigniţi şi să ne răniţi în demnitatea noastră de cetăţeni români denumindu-ne: „paraziţi, antisociali, anacronici, antistatali, oameni care dăunează societăţii şi care cauză s-o ţină pe loc“ etc. etc. de aceea vă cerem: *încetaţi prigoana!*

CONDUCĂTORI AI CULTULUI BAPTIST: *încetaţi prigoana!*

Pentru că sunteţi în fruntea unei confesiuni creştine care v-a încredinţat mandatul de a reprezenta şi apăra pe fraţii voştri, *încetaţi prigoana!*

Poporul creştin baptist şi-a pus mari speranţe în ultimele schimbări în cadrul conducerii Cultului, dar iată că numai după un an de la ultimul Congres un val de nemulţumire a cuprins întreaga ţară şi un divorţ total s-a stabilit între d-voastră şi popor, de aceea *încetaţi prigoana!*

Orice represalii venite din partea Departamentului Cultelor cu destituiri de păstori, închideri de biserici, exmatriculări din seminar, emiterea de instrucţiuni şi circulare, acestea toate fiind împotriva spiritului mărturisirii de credinţă şi a Statutului nostru au primit „binecuvîntarea“ conducerii Uniunii Baptiste de aceia vă strigăm: *încetaţi prigoana!*

Atunci când aveţi probleme şi nelămuriri mergeţi înaintea Domnului şi cereţi-i ajutorul şi lumina Sa, rugaţi-vă mai mult, postiţi şi consultaţi Sfânta Scriptură şi căutaţi călăuzirea Duhului Sfânt în orice situaţie refuzând să mergeţi la oameni care nu cred în Dumnezeu pentru a primi sfaturi şi instrucţiuni: *încetaţi prigoana!*

Începeţi să fiţi creştini în gândire, scopuri şi procedură: *încetaţi prigoana!*

Întregul popor crede că a sosit timpul să începeţi să deveniţi oameni de jertfă, gata să riscaţi şi să suferiţi orice alături de El pentru lucrarea lui Dumnezeu ca urmaşi demni ai Blândului Crucificat Isus Hristos, de aceea vă îndemnăm acum în ceasul al unsprezecelea: treziţi-vă!

Încetaţi să mai slujiţi la doi stăpâni: *încetaţi prigoana!*

FRAŢI ROMÂNI!

Orice om care este sclavul unor prejudecăţi politice, naţionaliste sau confesionale şi oricine este cuprins de teamă, indiferenţă sau intoleranţă faţă de semenul său ajunge să promoveze direct ori indirect nedreptatea şi persecuţia între Români.

De aceea să ne oprim şi să înţelegem că suntem fraţi, partea din inima aceluiaşi popor şi că orice represalii şi libertăţi îngrădite nu duc decât la slăbirea neamului nostru, lovind în unitatea poporului Român şi în prestigiul internaţional al ţării noastre.

Să ne unim vocea împotriva discriminărilor şi a nedreptăţilor, împotriva încălcărilor de orice fel a drepturilor fundamentale ale omului!

Glasul nostru, devenind astfel mai puternic, va ajunge să fie auzit şi de cei în drept, pentru ca să ajungă să facă ceea ce de mult trebuia făcut: ÎNCETAREA PRIGOANEI RELIGIOASE ÎN ROMÂNIA, spre binele nostru şi al întregului popor şi spre bunul renume al patriei noastre dragi.

Tuturor factorilor de răspundere, vă cerem:

ÎNCETAŢI PRIGOANA!

Anexa nr. 2

CĂTRE

COMITETUL CREŞTIN ROMÂN
„Apărarea Libertăţii Religioase şi de Conştiinţă“
ALRC

Subsemnatul……. aparţinător al Cultului Creştin…….frecventez Biserica Creştină…… din localitatea…… născut în …….. ziua…….. luna…… anul……. domiciliat în localitatea……. strada……..nr……. bloc…… scara…… etaj…….. apartament……judeţul……..…

Sunt căsătorit cu…….. am copiii…… am absolvit /sau studiez în prezent/ cursurile…….. în viaţa socială lucrez ca……în cadrul intreprinderii /instituţiei/…… …… localitatea……..

Aflând că în ţară s-a constituit un Comitet Creştin cu caracter interconfesional pentru apărarea libertăţii religioase şi de conştiinţă /ALRC/ care este afiliat la organizaţia Christian Solidarity International cu sediul la Zürich, Elveţia, cer să fiu primit ca membru activ al acestui Comitet şi respectiv al organizaţiei internaţionale, fiind de acord cu documentele elaborate de acest comitet precum şi cu documentul „Petition to the Conference for Cooperation and Security in Europe“ / Cerere adresată Conferinţei pentru Securitate şi Cooperare în Europa/ elaborat de Christian Solidarity International /Internaţionala Solidarităţii Creştine/, angajându-mă să contribui la apărarea libertăţii religioase şi de conştiinţă atât în ţară cât şi în alte părţi ale lumii.

Data……

Semnătura:

Anexa nr. 3

Comitetul Creştin Român
„Apărarea Libertăţii Religioase
şi de Conştiinţă“ (ALRC)

Către,

Consiliul de Stat
Ministerul Justiţiei
Departamentul Cultelor
Uniunea Baptistă

Alăturat vă înaintăm documentul:
„Program de revendicări“.

Purtători de cuvânt ai ALRC
1. Pavel Niculescu
2. Dimitrie Ianculovici

DOCUMENTUL Nr. 3

PROGRAM DE REVENDICĂRI

elaborat de Comitetul Creştin Român: „Apărarea Libertăţii Religioase şi de Conştiinţă“ (ALRC)

Epoca contemporană se caracterizează prin participarea din ce în ce mai largă a maselor de oameni la problemele vieţii publice. Orice regim democratic trebuie să cunoască îndeaproape şi să ţină seama de poziţia opiniei publice.

La toate nivelele, de la individ până la naţiune, popoarele lumii sunt chemate să apere pacea, libertatea şi dreptatea pe pământ.

Ca cetăţeni loiali, care-şi iubesc patria şi neamul din care fac parte, precum şi în calitate de creştini împlinind cuvintele Mântuitorului Isus Hristos: „Am fost flămând şi Mi-aţi dat de mâncat; Mi-a fost sete şi Mi-aţi dat de băut; Am fost străin şi M-aţi primit; Am fost gol şi M-aţi îmbrăcat; Am fost bolnav şi aţi venit să mă vedeţi; Am fost în temniţă şi aţi venit pe la mine“. Matei 35:35-36, dorim să ne aducem modesta noastră contribuţie la apărarea drepturilor fundamentale ale omului, la respectarea prevederilor constituţionale şi la ridicarea prestigiului internaţional al României.

Societatea Românească a cunoscut în ultimii ani numeroase prefaceri şi transformări înnoitoare. Suntem martorii unui amplu program de reconstrucţie în foarte multe domenii de activitate. Salutăm cu satisfacţie ultimele reforme propuse de către conducerea statului nostru în ceea ce priveşte economia ţării, legislaţia şi în alte domenii.

Numai în poziţia Partidului Comunist Român faţă de religie nu s-a produs în principiu nici o schimbare, şi astăzi fiind folosite aceleaşi metode şi practici neschimbate de 30 de ani. Faptul acesta a dus la încordarea relaţiilor dintre stat şi biserică, constituind o permanentă stare de suferinţe şi tensiune pentru credincioşi.

Întrucât această situaţie nu mai poate dăinui multă vreme, deoarece ea afectează atât lucrării Bisericii Creştine cât şi prestigiului României în lume, considerăm că o schimbare de atitudine în acest domeniu este absolut necesară.

Ca urmare, cerem organelor centrale de partid şi de stat următoarele:

1. Dreptul asociaţiilor religioase de a exista nestingherite şi de a fi recunoscute de lege.

În acest sens cerem:

– dreptul bisericii Romano-Catolice de-a avea un statut juridic recunoscut;

– reînfiinţarea Bisericii Greco-Catolice, care a fost desfiinţată de Statul Român în anul 1948;

– reînfiinţarea Cultului Adventist reformist de ziua a 7-a;

– recunoaşterea oficială a mişcării evanghelice „Oastea Domnului“, din cadrul Bisericii Ortodoxe Române.

Dreptul asociaţiilor religioase din România de-a adera la organizaţii internaţionale religioase fără aprobare oficială.

2. Dreptul de-a practica religia şi asocierea în Biserici, case particulare şi în public, fără a fi nevoie de aprobare oficială, precum şi dreptul de a predica, a boteza, a evangheliza şi de a oficia orice altă ceremonie religioasă în aer liber.

Dreptul de-a exercita activitate pastorală fără restricţii oriunde pe teritoriul ţării, în special în spitale, azile de bătrâni şi închisori.

Dreptul preoţilor şi pastorilor de-a conferenţia şi predica oriunde sunt chemaţi, indiferent de confesiunea care-i cheamă.

3. Dreptul de-a alege în mod liber pe slujitorii bisericii şi organele de conducere bisericească, a ierarhilor, a preoţilor, pastorilor şi profesorilor de teologie.

Încetarea amestecului departamentelor cultelor în problemele interne ale bisericii, desfiinţarea legitimaţiilor şi carnetelor de preoţio şi păstori, precum şi anularea obligativităţii de a

fi în prealabil „recunoscut“ sau „aprobat“ înainte de a ocupa o funcţie în conducere sau de a fi repartizat într-un post de activitate bisericească.

Anularea plafonului fix de posturi parohiale şi pastorale impus de către departamentul cultelor şi dreptul de a înfiinţa noi parohii şi cercuri de lucru potrivit credincioşilor fără a fi nevoie de o aprobare prealabilă.

4. Dreptul de a construi, de a cumpăra sau de a închiria locaşuri de închinăciune fără a fi nevoie de aprobarea Departamentului Cultelor. Respectarea strictă a dreptului de a deschide noi biserici locale, cercuri de lucru şi parohii.

Dreptul de a repara sau reconstrui toate imobilele din dotarea cultică afectate de cutremur /Biserici, case de rugăciuni, case parohiale, şcoli teologice etc./

Încetarea oricăror presiuni exercitate asupra unor proprietari care doresc să vândă sau închirieze imobile sau terenuri unor grupuri de credincioşi sau organizaţii bisericeşti pentru a fi folosite în scopuri religioase.

Dreptul de proprietate asupra bisericilor, asupra obiectelor liturgice şi asupra donaţiilor.

Înscrierea şi intabularea ca proprietate cultică fără aprobarea Departamentului Cultului a oricăror imobile cumpărate sau construite.

Dreptul de a primi bani, donaţii, ajutoare materiale, instrumente şi obiecte de cult din partea creştinilor din străinătate care trimit fie ca persoane particulare, fie ca organizaţii religioase.

5. Dreptul de a manifesta în mod public opinia religioasă aşa cum există în prezent pentru propaganda antireligioasă.

Dialog liber între creştini şi marxişti la radio, televiziune şi în presă.

Dreptul creştinilor de a replica în organele de presă ale Frontului Unităţii Socialiste /FUS/, (Săptămânalul „Magazinul“ şi Cotidianul „România Liberă“) propagandei şi atacurilor ateiste, întrucât toate cele 14 culte religioase sunt membre ale FUS.

6. Dreptul de-a tipări şi distribui literatură religioasă fără aprobare oficială. Dreptul de a tipări literatură religioasă în cantităţile necesare sau de-a o importa (biblii, cărţi de rugăciune, cărţi liturgice, calendare religioase, cărţi de cântări, catehisme, comentarii, dicţionare biblice, manuale teologice, filme şi diafilme religioase, literatură creştină etc.)

Presă religioasă liberă. Desfiinţarea cenzurii impusă de Departamentul cultelor. Apariţia revistelor religioase la timp, cu regularitate şi într-un tiraj corespunzător necesităţilor. Publicarea în revistele religioase a tuturor aspectelor cultice, inclusiv a oricăror cazuri de persecuţie religioasă ca: destituiri şi retrogradări din serviciu, eliminări din şcoli, amendări, procese, percheziţii, anchete, condamnări etc.; precum şi ştiri şi comentarii despre viaţa religioasă de peste hotare: campanii de evanghelizare, congrese teologice, apariţii de cărţi, noutăţi ecumenice, relaţii interconfesionale etc.

Înfiinţarea în România a unei societăţi pentru tipărirea şi răspândirea Bibliei şi Literaturii Religioase.

Dreptul oricărei confesiuni religioase de a-şi avea propria tipografie şi de-a fi dotată cu orice maşini de multiplicare – XEROX –.

Dreptul de-a răspândi şi vinde literatură religioasă şi Biblii în Limba română, maghiară, germană, sârbă, engleză, franceză, germană, prin colportori, librării şi chioşcuri care să funcţioneze pe lângă şcoli teologice, catedrale, biserici, case de rugăciune, mănăstiri etc.

7. Dreptul de a face educaţie religioasă copiilor şi tineretului. Dreptul preoţilor şi pastorilor de a ţine în mod liber cursuri de catehizare, de a înfiinţa cercuri de rugăciune şi studii biblice, de a organiza coruri, ore de tineret, excursii, precum şi dreptul de a se preda în şcolile publice, paralel cu orele de marxism, lecţii de religie pentru copiii creştinilor, de către profesori de religie desemnaţi de către cultele religioase.

Dreptul de a înfiinţa în cadrul confesiunilor religioase asociaţii de copii, femei, studenţi şi tineret.

Dreptul părinţilor de a da educaţie religioasă copiilor lor şi obligaţia pentru cadrele didactice de a şine cont de punctul de vedere al părinţilor creştini în ceea ce priveşte participarea copiilor lor la anumite activităţi culturale, politice şi festive.

Încetarea sabotajului faţă de ziua de duminică şi faţă de marile sărbători ale Bisericii Creştine /Crăciun, Paşte, Rusalii/ în şcoli, instituţii şi întreprinderi. Respectarea zilei de duminică ca zi de odihnă pentru creştini. Respectarea zilei de sâmbătă ca zi de odihnă pentru creştinii adventişti.

Oficializarea principalelor sărbători religioase (Crăciun, Paşte, Rusalii, etc.).

Încetarea îndoctrinării forţate a copiilor şi tinerilor creştini cu ideile ateismului şi materialismului.

8. Dreptul de a efectua opere cu scop caritabil, prin colecte şi fonduri, precum şi de a înfiinţa orfelinate, azile de bătrâni, case de odihnă şi tabere pentru tineretul creştin.

9. Dreptul de a înfiinţa şi de a conduce centre de învăţământ şi şcoli teologice de grad mediu şi universitar pentru formare de pastori şi preoţi, fără amestecul departamentului cultelor, şi celor ce candidează la învăţământul teologic de a fi recrutaţi şi aleşi în mod liber.

Întrucât se observă un interes crescând al Departamentului Cultelor în controlarea învăţământului teologic, cerem cu fermitate încetarea oricărui amestec în selectarea candidaţilor, în repartizarea absolvenţilor şi numirea profesorilor la şcolile de teologie.

Dreptul oricărui tânăr creştin de a studia teologia în ţară şi în străinătate şi de a urma cursuri teologice la zi şi prin corespondenţă la orice şcoală teologică din lume, dacă şcoala îl înscrie, fără aprobarea departamentului cultelor.

10. Dreptul de a ţine cursuri biblice, întruniri religioase, congrese teologice şi cultice, fără aprobarea Departamentului Cultelor.

Posibilitatea de a da curs oricăror invitaţii din străinătate pentru a participa la congrese, conferinţe, întruniri religioase etc.

Dreptul de a participa la întruniri cu caracter interconfesional şi de colaborare la reviste străine cu caracter confesional şi interconfesional.

Dreptul de a te abona la reviste religioase străine.

11. Dreptul pentru orice creştin de a avea acces liber în învăţământul superior, în servicii şi în viaţa academică (învăţământ, cercetare ştiinţifică, ziaristică, creaţie artistică, diplomaţie etc.); de-a se specializa în filozofie, sociologie, psihologie, drept, istorie, economie politică, relaţii economice internaţionale, ştiinţe politice etc.; de-a obţine orice titlu academic în aceste domenii, de-a urma cursurile oricărei facultăţi fără recomandare P.C.R. şi U.T.C.

Dreptul de-a fi promovat în funcţii de răspundere, potrivit pregătirii şi capacităţii sale profesionale şi de a beneficia de o salarizare corespunzătoare fără a se avea în vedere apartenenţa sau neapartenenţa politică.

Încetarea discriminării ideologice şi a persecuţiei religioase în scopul de a se stopa emigrarea creştinilor, unul din motivele emigrării îl constituie acela că creştinii îşi văd ameninţat viitorul lor şi în special al copiilor lor.

12. Dreptul bisericilor şi asociaţiilor religioase de a avea acces la mass-media (televiziune, radio, presă) şi de-a difuza prin radio şi televiziune în zilele de duminică şi alte sărbători religioase predici, rugăciuni, conferinţe şi servicii religioase, precum şi de a fi transmise prin radio şi televiziune momente creştine din întreaga lume şi din ţară ca: Congrese, campanii de evanghelizare, personalităţi religioase, solemnitatea alegerii unor înalţi ierarhi şi lideri creştini etc.

13. Dreptul credincioşilor de a sesiza persecuţia religioasă acelor deputaţi ai Marii Adunări Naţionale care sunt în acelaşi timp lideri sau ierarhi ai unor culte religioase. Obligaţia acestor deputaţi de a interpela în sensul celor sesizate Departamentului Cultelor de pe lângă Consiliul de Miniştri şi pe Vicepreşedintele Consiliului de Miniştri care coordonează activitatea Departamentului Cultelor. Obligaţia deputaţilor sesizaţi de a răspunde credincioşilor, dându-le în scris răspunsul dat de cei interpelaţi.

14. Redeschiderea imediată a tuturor bisericilor creştine arondate, precum şi reîncadrarea în serviciu a tuturor preoţilor, pastorilor şi profesorilor de la şcolile de teologie, destituiţi din funcţiile lor în mod arbitrar de Departamentul Cultelor sau de conducerile confesiunilor religioase. Reînscrierea elevilor şi studenţilor din şcolile teologice care au fost eliminaţi în mod arbitrar.

Repararea tuturor nedreptăţilor şi abuzurilor faţă de creştini făcute în biserici, şcoli, întreprinderi şi sesizate până în prezent prin diverse memorii şi scrisori de către grupuri de creştini şi biserici locale.

Rezolvarea promptă a tuturor problemelor sesizate de credincioşi în cadrul şi în termenul legal de către Consiliul de Stat, Departamentul Cultelor, conducerile confesiunilor religioase sau alte organe.

15. Respectarea convingerilor religioase ale tinerilor creştini aflaţi sub arme. Dreptul lor de a participa duminica la servicii religioase şi de a poseda minimum de literatură religioasă ca: Biblie, Noul Testament, carte de cântări, carte de rugăciuni etc.

16. Dreptul creştinilor Români de a semna sau nu jurământul de loialitate faţă de politica internă a PCR, potrivit cu convingerile religioase ale fiecăruia.

Posibilitatea pentru toţi cei ce vor să-l semneze de a adăuga o clauză privind neacceptarea ideologiei ateiste a partidului şi ataşamentului lor la concepţia religioasă faţă de lume şi viaţă.

17. Aprobarea oficială a vizitei evanghelistului Dr. Billy Graham în ţara noastră, precum şi a altor personalităţi creştine proeminente din alte ţări.

18. Punerea de acord a legislaţiei interne, acolo unde ea ştirbeşte libertatea religioasă şi de conştiinţă, cu pactele internaţionale privind respectarea drepturilor omului la care România a aderat.

19. Dreptul confesiunilor religioase şi a grupurilor de credincioşi de a ajuta material pe credincioşii persecutaţi, (concediaţi, condamnaţi, retrogradaţi, exmatriculaţi) pentru convingerile lor.

Dreptul de a constitui fonduri, colecte, de-a primi daruri din ţară şi străinătate în scopul de a-i ajuta pe ei şi familiile lor.

20. Dreptul credincioşilor condamnaţi pentru convingerile lor religioase de a fi vizitaţi de credincioşi, preoţi, pastori şi familie, precum şi dreptul de a poseda minimum de literatură religioasă (Biblie, carte de cântări, carte de rugăciuni, catehism etc.).

Dreptul celor condamnaţi de a li se acorda asistenţă religioasă la cerere.

21. Dreptul bisericilor şi a adunărilor de credincioşi de a cumpăra, primi, poseda şi folosi mijloace de transport în comun, şi dreptul de a-şi angaja un şofer.

22. Dreptul de-a anunţa prin afişe şi în general prin mijloace vizuale ca: anunţuri luminoase, distribuirea de invitaţii etc., organizarea unor manifestări religioase ca: congrese teologice, evanghelizări, studii biblice etc.

Dreptul de a organiza manifestări religioase de masă, în săli publice şi pe stadioane.

23. Dreptul bisericilor de a-şi angaja preoţi sau pastori prin contract încheiat între părţi, fără aprobarea departamentului cultelor.

Dreptul bisericilor de a-şi angaja şi şcolariza misionari, evanghelişti, dirijori, numai prin contract direct, fără o altă aprobare.

24. Obligaţia Departamentului Cultelor. De a da numai în scris orice fel de instrucţiuni trimise conducerilor confesiunilor religioase, fundamentarea legală a tuturor instrucţiunilor şi publicarea oricăror asemenea instrucţiuni în organele de presă ale confesiunilor.

Necesitatea unei reforme care să aşeze relaţiile dintre stat şi biserică pe o nouă bază, în care arbitrariul şi persecuţia să fie înlocuite cu respectul reciproc, loialitatea faţă de constituţie şi cooperare în probleme de apărarea păcii, reconstrucţie economică şi activitate umanitară, se impune cu atât mai mult cu cât Departamentul Cultelor şi-a depăşit cu totul atribuţiile şi a devenit în ultimii 30 de ani o sursă neîntreruptă de abuzuri, măsuri restrictive şi presiuni psihologice asupra slujitorilor bisericii. Astfel, în loc de a promova bunele relaţii dintre stat şi biserică, şi de a sprijini eforturile de înfrăţire şi colaborare a tuturor cultelor religioase, prin practicile şi metodele folosite până acum, departamentul cultelor a zdruncinat încrederea maselor de creştini în politica

Guvernului R.S. România şi a P.C. Român, iar prin o politică abilă de influenţare şi intimidare a dus la crearea unei prăpastii adânci între poporul creştin şi slujitorii săi oficiali.

Noi nu suntem marxişti, ci creştini, dar apreciem şi susţinem politica externă a partidului şi guvernului Român. Idealul partidului şi guvernului Român este un stat liber.

Idealul nostru, al creştinilor, este o biserică liberă într-un stat liber. Satisfacerea acestui program de revendicări va da posibilitatea trecerii de la confruntare şi persecuţie, la dialog şi cooperare dintre o biserică liberă şi un stat liber.

Bucureşti 5 iulie 1978

Comitetul Creştin Român: „Apărarea Libertăţii Religioase şi de Conştiinţă“ (ALRC).

1.	Pavel Nicolescu	baptist	15.	Vasile Dochiţa	baptist
2.	Dimitrie Ianculovici	baptist	16.	Ioan Dîmbeanu	baptist
3.	Ioan Moldovan	baptist	17.	Zoltan Vereş	baptist
4.	Nicolae Traian Bogdan	baptist	18.	Ioan Flonta	baptist
5.	Petru Cocârţeu	baptist	19.	Radu Căpuşan	baptist
6.	Emerich Iuhasz	baptist	20.	Iosif Enyëdi	baptist
7.	Nicolae Rădoi	baptist	21.	Viorel Codreanu	baptist
8.	Ioan Brisc	baptist	22.	Marin Bălaş	baptist
9.	Ludovic Osvath	baptist	23.	Vasile Lucaci	baptist
10.	Gheorghe Braşoveanu	ortodox	24.	Viorel Zerge	baptist
11.	Pavel Spunei	baptist	25.	Ioan Teleagă	baptist
12.	Nicolae Păulescu	baptist	26.	Ioan Teodosiu	baptist
13.	Ionel Prejban	baptist	27.	Ioan Mircu	baptist
14.	Trifon Gîrboni	penticostal			